ОВИД

HORIZON

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ
JULY-AUGUST
1957

РІК VIII. Ч.7-8 (84-85)

Ціна 50 ¢

Український кооперативний Рух вважає за добре все те, що скріплює націю як самостійну етнічну цілість серед других народів.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„Самопоміч"

2408 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, ILL.

Телефон: HU. 9-0520

ПРИЙМАЄ ВКЛАДИ І ДАЄ ПОЗИЧКИ

ГОДИНИ ПРАЦІ: Кожного дня (крім неділі) від понеділка до п'ятниці від години 9-ої до 2-ої, в суботу від 10-ої до 1-ої, крім цього, у ВІВТОРОК і П'ЯТНИЦЮ від години 6.30 до 8.30 вечером.

Розвій свій завдячує в першу чергу великому довір'ю Української Громади, що його здобула собі завдяки солідній і фаховій обслузі.

Кооператива виплатила за 1956 р. 3½% дивіденди.

Кожне ощадностеве конто забезпечене до висоти $10.000 в Credit Union Share Guaranty Corp.

Позички забезпечені до висоти $10.000 в Credit Union National Association

В приміщенні Кредитової Кооперативи переводиться

ВСІ РОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ

на авта, доми, меблі, домашнє устаткування, від заразливих і звичайних недуг, нещасливих випадків і т. п. Помагаючи собі, помагаєте рівночасно Українській Громаді.

ПРОДАЖ
ЧОЛОВІЧОГО, ЖІНОЧОГО
ОДІННЯ І ГАЛЯНТЕРІЇ

Поручає всякого роду чоловічі убрання, готові і роблені до міри.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР СОРОЧОК, КРАВАТОК І СПІДНЬОГО БІЛЛЯ.

Жіночий відділ має на складі повний вибір:

- **блюзок**
- **суконок**
- **спідничок**
- **пончіх**
- **торбинок**
- **купелевих костюмів**
- **та всякого роду жіночої галянтерії.**

ЗАГЛЯНЬТЕ ПЕРЕКОНАТИСЯ!

ОВИД

ОВИДІОПОЛЬ

The Monthly Newsmagazine
No. 7-8 July-August, 1957

EDITOR
Mykola Denysiuk

PUBLISHER
Mykola Denysiuk Publishing Co.

Branches:

2228 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Illinois, USA.
G. P. O. Box 1476
New York 1, N. Y., USA.
6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada
c. Santo Tome 4000
Buenos Aires, Argentina

Representatives:

Australia
Fokshan Library & Book Supply
1 Barwon St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49, Linden Gardens
London W. 2.

Belgium
Union des Travailleurs Ukrainiens en Belgique
72, Bd. Charlemagne, Bruxeles

Application for Second-Class Mail Privileges is pending at Chicago, Illinois.

Authorized as Second-Class Mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by The Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto, Ont., Canada.

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions.

Subscription $6.00 yearly

Видає й редагує
Микола Денисюк

Статті підписані повним іменем або ініціялами не обов'язково висловлюють думку редакції.

Всі права застережені.

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30/—
Аргентина — арг. песів	60/—
Бразилія — крузейрів	120.—
Франція — фр. фр.	800.—
Німеччина — ДМ.	10.—
США, Канада і ін — дол.	6.—

Передплату можна вплачувати довільними ратами.

ЗМІСТ:

Леся Храплива — **Пластова Зустріч** — — — — — — — — — — — 3
Із пластової поезії — — — — — — — — — — — — — — — — 4
Дзиґа — **У мандрах до Великої Мети** — — — — — — — — — — 6
Михайло Ситник — **Із книги "Цвіт папороті"** — — — — — — — 9
Богдан Рубчак — ** * — — — — — — — — — — — — — — 10
В. Сварог — **На флянках української літератури** — — — — — — 11
Л. Вітошинська — **Перед виїздом у турне** — інтерв'ю з М. Скала-Старицьким — — — — — — — — — — — — — — — 15
Дажбожич — **Ульм** — — — — — — — — — — — — — — — 17
Ґ. Кійт-Честертон — **Знак зломаного меча** — — — — — — — — — 17
У. Скит — **Шостий змисл** — — — — — — — — — — — — — — 19
В. Ю. Кисілевський — **М. Гоголь в англійських перекладах** — — 21
І. Чорнобривець — **Ремінісценції** — — — — — — — — — — — — 23
Серед книжок і журналів — — — — — — — — — — — — — — 25
Спорт — — — — — — — — — — — — — — — — — 28
Шахи — — — — — — — — — — — — — — — — — 29

На обкладинці: М. Скала-Старицький у ролі Каварадоссі з опери "Тоска".

З нагоди появи "Овиду" в журнальному оформленні

Видавництво проголосило

КОНКУРС НАГОРОД

ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

за точну передплату

Перша нагорода — машина до писання вартости $100.00; **Друга** нагорода — Енциклопедія Українознавства (Гаслова Частина) $60,00; **Третя** нагорода — оправлений комплет сімох річників "Овиду" 1949-1955 рр. $28,00; **четверта і п'ята** нагороди — два комплети власних видань видавництва $62,00.

Разом 5 нагород загальної вартости $250,00.

Нагороди будуть вильосовані у вересні 1957 р. між передплатників, які заплатили за "Овид" річну передплату в сумі $6.00.

Льосування переведе комісія пластунів при нагоді Зустрічі авторів "Овиду" з читачами в Чікаґо. Точна дата й місце в наступному числі.

"Основою майбутности кожного народу є його молодь. Народ, що має тільки багато хлопців і дівчат, які не почувають у собі охоти гуртуватися і разом спільними силами по своїй змозі працювати для майбутности свого народу — такий народ не має молоді і не має майбутности".

Д-р Ол. Тисовський (Дрот)

СОРОК ПЯТЬ РОКІВ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ
КРАСНО ОБЕРЕЖНО СИЛЬНО БИСТРО
1911 — 1956

ПРИВІТ УКРАЇНЦЯМ В АРҐЕНТИНІ

Хвальна Президіє Четвертого Конґресу Українців в Аргентині.

Світлий Конґресе! Дорогі Друзі в Аргентині!

З нагоди Четвертого Конґресу Українців в Аргентині пересилаю Президії і Вам, Дорогі Друзі Учасники Конґресу, мої найсердечніші привітання й побажання. Щиро вітаю представників усіх українських національних церковно-релігійних і громадських організацій об'єднаних у єдиній Українській Центральній Репрезентації в Аргентині та все членство Ваших організацій, яке Ви на Конґресі заступаєте.

Найбільшим моїм бажанням при писанні цих рядків було б бути разом із Вами й радіти успіхами спільної праці організованої української спільноти в Аргентині, серед якої я мав приємність і честь перебувати на протязі восьми років. Мій побут між Вами це один із кращих етапів у моєму житті та моїй професійній видавничій праці, а деякі спільно пережиті з Вами моменти насувають мені не тільки низку приємних споминів, але й часто згадую їх із зворушенням.

Після однорічної відсутности, з перспективи віддалі й часу та на підставі деяких порівнянь, приємно мені поділитися ствердженням, що теперішня спільна об'єднана праця в Аргентині **неперевершена** виявами пошани гідности між українцями в громадсько-суспільних та особистих взаєминах. Не можу стриматися, щоб не підтвердити цього деякими фактами, яких не зустрічається в інших місцях. Візита українського католицького священика Протоігумена Отців Василіян у Братстві Української Автокефальної Православної Церкви та його прийняття в православному храмі Божому, спільні консолідаційні наради з участю українців православних у Василіянському манастирі, спільні святкування Державного Свята завершеного маніфестаційним походом вулицями столичного міста Буенос-Айресу під проводом українського католицького й православного духовенства, представників двох віток Української Церкви, спільні святкування в честь провідників української визвольної боротьби Отамана Симона Петлюри, Полковника Євгена Коновальця, Генерала Тараса Чупринки, Гетьманича Данила, діячів Союзу Визволення України й інші національні свята під патронатом Української Центральної Репрезентації, це докази великого патріотизму, основаного вже не лише на формі патріотичного, часом галасливого пориву, але це вже вияви політичного і громадсько-суспільного вироблення провідних людей української спільноти в Аргентині, чого, на жаль, бракує ще в деяких навіть "метрополітальних" центрах.

Шлях до консолідації українців в Аргентині подібно як і в інших країнах був важкий, але завдяки гідній поставі у відповідний час людей, відповідальних за церковно-релігійне, духово-культурне та громадсько-політичне життя української спільноти, дійшло до об'єднання, завершеного Третім і тепер Четвертим Конґресом Українців в Аргентині. Я з великою повагою згадую наших отців духовних і громадських діячів, які очолювали перед трьома роками наше життя в Аргентині й завдяки яким ми мали змогу на практиці доказати, що при добрій волі є можлива координація і гармонійна співпраця в нашій внутрішній і зовнішній діяльности. На особливу увагу заслуговують Впр. оо. О. Карплюк ЧСВВ і Б. Арійчук, що очолювали тоді наші Церкви, пп. М. Данилишин і І. Чернецький, що очолювали наші обидві заслужені центральні громадські організації Т-во "Просвіта" і Т-во "Відродження", п. І. Грегоращук, що очолював тоді УЦР та всі їх співробітники й провідники всіх інших наших організацій. Зокрема заслуговує також на відзначення становище громадян із середовищ УНРади та УГВР і поодиноких політичних фракцій (ОУНс, ОУНр, УРДП, СГД і ін.), які всі без виїмку сприяли в той час започаткованій громадській консолідації в системі Української Центральної Репрезентації, яка під проводом голови проф. Є. Онацького в останній трирічній каденції записала ще одну гарну сторінку в історії української спільноти в Аргентині.

З такими благородними почуваннями й спомінами бажаю Конґресові, нововибраному Голові Президії, Управі й Головній Раді УЦР ще більших успіхів у праці.

З правдивою до всіх пошаною

Микола Денисюк

Чікаґо, липень 1957 р.

ГОСТІ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА. В останньому часі мали ми приємність вітати в нашому Видавництві в Чікаґо гостей із Канади й різних стейтів ЗДА, діячів української культури. Між ними були д-р П. Шандор, секретар ПАУК'у, д-р М. Росляк— б. голова УЦДОА (в Австрії); д-р Осип Бойко, голова Союзу Українських Канадських Підприємців і Професіоналістів; о. д-р Іс. Патрило ЧСВВ, головний економ Чину ОО. Василіян із Риму; пані Анна Ключко, донька І. Франка; о. С. Іжик, ред. дитячого журналу "Мій Приятель" — Вінніпеґ; д-р В. Маркусь із Парижу; ред. Р. Ільницький по приїзді із Мюнхену; пані ред. О. Колянківська; доц. д-р Юрій Фединський із універс. Нотр Дам; мистці Оксана і Юрій Мошинські з Монтреалю; п. Степан Климишин, видавець і книгар із Дітройту; д-р Іван Іваницький із Буенос-Айресу.

Це число "Овиду" появляється подвійне за липень-серпень через літні ферії друкарні. За втрату при двох подвійних числах "Овиду" (2-3, 7-8) ДІЙСНІ передплатники дістануть від Видавництва вирівняння, про яке повідомимо в наступному числі.

РІК VIII. Ч. 7-8 (84-85) **ОВИД** ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ, 1957

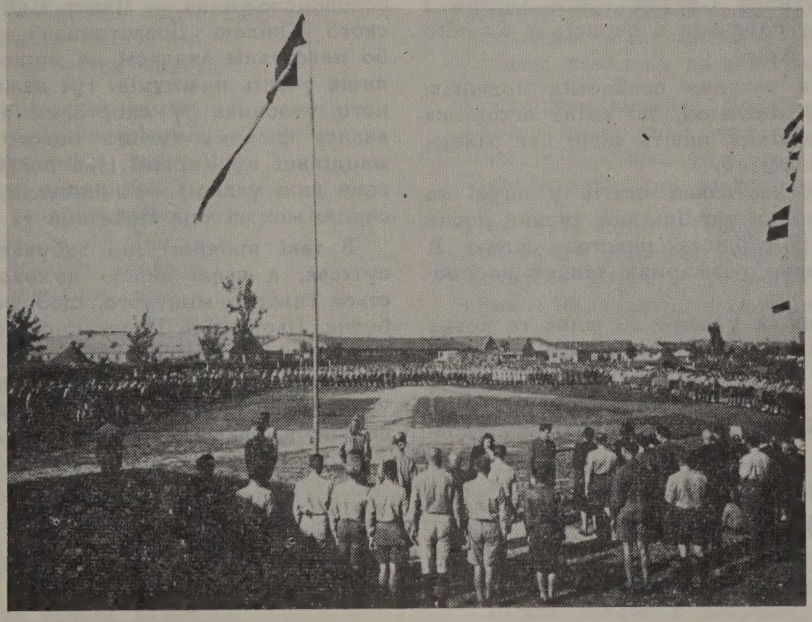

Стоїть у зелених рядах 800 завзятих, юних сердець.
Із Пластової Зустрічі в Авгсбурзі 1946 р.

Пл. сен. Л. Храплива

ПЛАСТОВА ЗУСТРІЧ

Поміж багатьома імпрезами цього, такого рухливого в нашому громадському житті літа — була одна, що залишила незатертий слід. Це Ювілейна Пластова Зустріч у Ґрефтоні біля Торонто. Цею Зустріччю відзначує Пласт 45-річчя свого існування. Ще так недавно, здається, горіли високо — аж під альпейське зоряне небо — ватри Ювілейного Свята Весни у Міттенвальді. Тоді відзначувано щойно 35-річчя, а ось уже проминуло з того часу дальших десять років!

І дивно, як не зважаючи на час, що так швидко біжить, завжди стоїть однакова ця постать малого хлопчини, що на бездоріжжях мандрівок нашого народу — шукає слідів, постать пластуна. Носив він, і носить однострій барви прив'ялого листя, що такий скромний, а рівночасно так добре хоронить перед небезпекою у важкому терені. І хоронив досі!

Вже сорок п'ять років шукає хлопчина в хаосі — слідів правди та йде за ними. Та скільки літ не проминуло б — він завжди бадьорий, ніколи невтомлений, завжди молодий. Хто не вірить, нехай погляне на те, що діялося на Зустрічі: море буйних молодих голів та безжурний сміх юности. Там були, безумовно, і старші. Але за датами народження лиш, не за підходом до життя. Посивілі у вірній службі обраній замолоду Ідеї, із слідами кайдан польських тюрем на руках, із числами з німецьких кацетів — а все ж таки усміхнені й життєрадісні. Побіч них же станули ті, що не кожний міг їх запримітити, хіба той, хто цілим серцем вжився в містерію Вогню Великої Ради: стояли невидимі ті, що в цю хвилину фізично десь у снігах Колими чи пустарях Казахстану. Стояли і своєю приявністю збагачували врочистість Ювілею і ті, що в ту хвилину ще дальше: пластун у своїй меткій уяві найшов правильне слово на очеркнення місця, де вони пробувають: при Вічній Ватрі...

Дивні дороги Божі, того доброго Бога, що прослав пластунові під ноги ввесь чар природи та дозволив його здобувати у трудах мандрівки: на Зустріч мала змогу прибути і Людина, що сорок п'ять років тому покликала перших пластунів у мандри: основоположник Пласту д-р Олександер Тисовський.

Перед Ним станули чотири пластові покоління, всі сповнені подиху весни, того незабутнього настрою, що його стільки разів доводилося переживати кожному пластунові: коли гаснуть зорі, а ви з готовими наплечниками збираєтеся в гори.

На обличчях, що їх мідяно красили відблиски вогню, станула ціла історія сорока п'яти років...

Не історія сповитих славою перемог, хоч перемагали вони у рядах Січових Стрільців на Маківці, здобували Київ та клали з усмішкою свої голови в Чотирокутнику Смерти і під Хустом і під Бродами і були першими з перших в Українській Повстанській Армії.

Це й не історія великих особистих подвигів, хоч були між ними численні, що вміли встоятися на своєму місці до кінця, навіть якщо цей кінець був ним і для них самих.

Це й не історія небувалих осягів у науці та мистецтві — хоч неодин український учений носив та неодин носить із гордістю пластову лілею. А іскри пластових ватер розжарили талант неодного нашого мистця.

Та спільна історія їх усіх — це жива та повна напружень повість про похід чотирьох поколінь угору, до височин ідеалів Краси та Добра. Були та є поміж ними люди старші, молоді та діти. Носії високих поривів та жерці дрібної, послідовної, буденної праці. Але спільна туга за Великим — це їх непоборна сила, що нею перемагали досі.

За час майже пів сторіччя свого існування Пласт став необхідним чинником нашого суспільного життя. Не лише без участи пластунів в одностроях не обійшлося б ні одне національне чи церковне свято, — але як, без оптимізму, що віє від тих молодих постатей — як виглядала б наша спільнота?

І ось під батьківським наглядом самого свого основоположника — Пласт відбув урочисто ці дні свого Ювілею. Довготривала підготовка до них, бо пластовим звичаєм не йшлося тут про масову лише участь пластунів: тут важилася вартість кожного учасника: у спортових змаганнях провірювалася фізична тугість нового покоління, тут у мандрівці по Україні (яка шкода, що мусіла бути вона лиш уявна!) — оцінювали, наскільки близька серцю молоді оця Небачена та Омріяна.

В такі врочисті дні забувається дрібне й несуттєве, а всею силою духового підйому шукається синтези минулого, щоб знайти шлях у майбутнє. Цього літа Пласт перейшов саме таку вузлову точку своєї діяльности — і малий хлопчина в одностроєю барви зів'ялого листя — вирушив — упевнений у свої сили — в дальшу мандрівку: до щастя, слави і свободи!

Із пластової поезії

Р. Кедро

СКОБИНЕ ГНІЗДО

О, молодосте, запашний напою!
О, іскрометна і золотокрила
Надіє душ, що силою хмільною
Поїла серце, землю золотила!
О, юносте, як тужно за тобою,
Як швидко ти минула й відлетіла!
Роки промчали, як в степу булані,
І, бач, у нас вже посрібліли скрані...
І тільки спогад нитку золоту
Снує в минуле. Як старе похмілля
Бурлить у жилах! Знов вітри гудуть,
Вітри моєї юности й весілля...
Так ми жили! Як ханові в степу
Запах мені євшан-чарівне зілля.
Червоная калина гнеться в лузі:
І бачу тіні молодечих друзів.
Були у нас пройдисвіти-мандрьохи
Ще й баламути, хлопці, як дуби,
Не в однім сіні їх кусали блохи
І дощ їм неодин мочив чуби:
Всіх попадянок знали й всі дороги
Від Сяну по волинськії степи!
Бо і куди ще біс їх не водив
Отих славетних Лісових Чортів?
А Лицарі Залізної Остроги?
Хіба не снились їм старих заклять
Слова магічні й сиві обороги,
І у поході блиск рудих багать,
Де місяць піднімає срібні роги
Мандруючи понад верхи Карпат,
На Маківці стара стрілецька слава
І ржавий меч і мріяна держава?
А Чорноморці, що живлу жисткому
Довірили свою юнацьку долю,
Над піші мандри і затишшя дому
Злюбили пінних вод пливку сваволю,
Чи в Чорне Море — на дошках поромy —
Не вирушили б по козацьку волю,
І чи крізь вихру й вод скажений бунт
Їм не ввижавсь ворожий Трапезунт?
Усе пливе. Плили і наші літа
Мов білі човники по океані.
Стелився шлях і даль була відкрита,
Та закрутили воду вихри п'яні,
Зірвалась буря й рознесла по світу
Нам човники між люди окаянні.
І хто пропав у дикій метушні,
А хто живий осів на мілині.
О, друзі молодости золотої,
Чи десь по світу ходите у латах,
Святої мрії непоборні вої,
А гнів і туга й помста — ваша плата?
Чи не схотіли ви землі чужої,
І може так, в зазоряних Карпатах,
Де ність печалі, склавши білі шатра,
Чекаєте і нас при вічній ватрі?..

Пластунка Остапа

КИЇВ

Мов гість, приходить довгожданий час
і, як колись на мрій аеродромі,
гарячим серцем я вітаю вас,
мої далекі, рідні, незнайомі.

Піду, щоб у провулків глибині —
як метушня буденна вже засне там, —
шукати мрію, що на серця дні
лежить забута, мов стара монета.

Піду, щоб в молитовній самоті
зустріти місто те благословенне,
куди плили, невпіймані, мов тінь,
думки мої болючі і надхненні;
куди — до цих золотоверхих веж,
немов мости такі, як на Дніпрі є,
вели шляхи із чужини безмеж:
гірка печаль і непокірні мрії;
звідкіль утомленим мандрівникам
вітри нове завзяття приносили.

...На просторі віків стоїть, мов храм,
скарбниця повна чарівної сили.
Оддам мій перший, мій ясний привіт
незнаному, а дорогому містУ,
де у провулках тишина століть,
де у святинях мудрість урочиста.

Цей чар, що п'янить, мов старе вино,
нехай сьогодні і мене напоїть!
...А місто — наче бачене давно —
пригадує, хвилює, непокоїть.

Із пластового додатку до "Свободи"
"Пластова Ватра".

Пл. сен. І. Волянський
Вуйко Іван

ПРИ НОВАЦЬКОМУ ВОГНИКУ

Утомлене сонце сховалось за гори,
Ніч-мати приносить солодкий спокій,
Пливе місяченько в небесні простори
І стелить над гаєм сріблистий чар мрій.

Пливе срібнолиций і бачить: у гаю
Дивним самоцвітом там вогник горить,
Усміхнені личка любов'ю палають
І пісня новацька весело дзвенить.

Враз пісня вмовкає. Блищать юні очі,
Стоять непорушно старі дерева.
Лиш тишу чарівну зоряної ночі
Ворушать бадьорі сестрички слова...

І леготом дише з голубої далі
Той запах весняних розлогих степів.
Козацтво хоробре, дружина у сталі,
Стають біля ватри поміж новаків.

Несе буйні хвилі могутній Славута,
Сіяє у сонці Софії майдан,
І дзвони лунають; в столиці ворота
З побідної битви в'їжджає Богдан.

Десь тужить трембіта в Карпат полонинах
І Черемош бистрий в долині гуде.
— Це, діти, далека нам всім Батьківщина!
І кращої в світі немає ніде!

Хоч вогник погасне, не стане вже хвої, —
І місяць потоне в безмежних світах,
Вогонь невгасимий любови палкої
Горітиме вічно в новацьких серцях.

Із новацького журналу "Готуйсь".

Пл. сен. Ю. Старосольський

ПРИ ВАТРІ

(Пластова пісня)

Сіріли у сумерку півночі шатра,
Застиг мов у чорному безрусі ліс,
Лиш ясним промінням іскрилася ватра
І сипала зорям привіт.

Над ватрою постаті юні хлоп'ячі
Заслухані в золото слів, що лились,
Про славу минулу, про мрії гарячі,
Про волю, що прийде колись.

Заслухались кедри горганської ночі
І гомін ішов по долинах, верхах,
Горіли завзяттям юнацькії очі
І сила родилась в серцях.

Погасло багаття, горіли ще мрії,
Кінчила свій лет заворожена ніч,
Далеко на сході багріли обрії
Воскресній зірниці устріч.

Пл. сен. А. Гарасевич

**
*

Іди мандрівче, невтомно йди!
Ти чуєш? В річці тріщать леди!
Ти чуєш? В сплетах корон високих
Живуть-нуртують гарячі соки.
Ще хтось останки перел зберіг
І сипнув в простір німих доріг.

Іди мандрівче, невтомно йди!
Шляхи питають тебе: Куди?
Шляхи лукаві, лисиці хитрі... —
— Блакитний вітре! Нестримний вітре!
Прозорі крила до льоту пни!
Дзвени в верхів'ях!
Дзвени!
Дзвени!

(Із циклю "Визов")

У МАНДРАХ ДО ВЕЛИКОЇ МЕТИ

Усміхнулася перша Ватра мерехтливим промінням на склонах зелених Карпат, що її запалили перед 45 роками основоположники українського Пласту на рідній Землі. І запалений нею великий рух буйною хвилею розгорнувся до життя по всій українській землі, скрізь де билося молодече серце, наповнене любов'ю до поневоленої Батьківщини.

І над Дніпром-Славутою і на зелених горах Закарпаття, і на землях короля Данила, у волинських і поліських лісах, і ген, далеко на чужині — на еміґрації в Европі чи інших закутинах світу.

З пластовим законом у серці, з вірою в перемогу нашої Правди вийшли ми за межі наших рідних нив, гір, лісів — у чужі простори, на еміґрацію! Ми пішли в світ із пластовою присягою, яка є для нас визнанням, що життя має ідею й ціль, а дальше — це добровільне зобов'язання жити в житті з тією ідеєю і з нею дійти до визначеної Мети.

Ми залишили Батьківщину з сильною вірою повороту до неї, бо вогонь, запалений першою Пластовою Ватрою на верхах рідних Карпат, не дасть нам забути її і на чужині. Вічна туга за рідними плаями — буде скрізь і все нашим євшан-зіллям:

То ж не забути нам!.. То вже дарма...
Завжди снувати будем тії думи,
Невтишні ті, що плинуть нам пливма
Від рідних нив... (Б. Кравців)

У другому етапі наших пластових мандрів доказали ми це своєю працею і Зустріччю в Авґсбурзі у 1946 р., якою започатковано Ювілейний рік із нагоди 35-ліття Українського Пласту.

"...І немов живі стають мені сьогодні перед очима картини цієї Зустрічі, на яку прибули всі: старші, молодші і ті найменші, які щойно вчилися пізнавати пластову Ідею, її велич і вічність, що стала на службу Великій Українській Ідеї. Сьогодні знов усі ми разом у пластових рядах, як колись на зустрічах на рідній землі, серед рідних лісів та полонин... Але сьогодні ми на чужих пісках, під чужим небом і сонцем, відомо ж — чужина... А там, десь далеко пахнуть поля чебрецем і м'ятою, і тихий вітер своїм леготом пестить шовкові трави та несе ярами журливу пісню-тугу за славним минулим, за дітьми своїми, що їх доля розкинула по всіх світах — усюди...

Та все ж таки ми й тут із тією самою ідеєю в серці, з тією самою вірою й завзяттям, що й перед роками! Бо ми живем — і будемо жити! І сьогодні тут у чужому Авґсбурґу, стоїть у зелених рядах 800 завзятих юних сердець — готових на наказ свого Отамана — Сірого Лева, свого духового провідника!

І ось під звуки сурм паде наказ: "Струнко! На прапор глянь!" Величня хвилина — лунає національний гимн, маєстатично підноситься вгору та лопоче на ватрі блакитно-жовтий прапор, — символ нашої величної Ідеї, що за неї зложили свої голови ті, що перші несли Її в своїх серцях, —

Д-р Олександер Тисовський основоположник Пласту

цей прапор, що під ним, у зелених одностроях і сьогодні, б'ються в один такт молодечі серця!

Сотні очей, опромінених райдужним сонцем, підноситься разом із прапором угору, із сотень грудей лунає грімко величній гимн та несеться з вітром у широкі простори... Якось так радісно на серці, хочеться в тому ж менті цілому світові — і ворогам усім — кинути в вічі визов, хочеться їм сказати, що ми живем і що маємо право жити та творити свою історію нарівні з іншими!..

Потім, під звуки пластового гимну, лопоче сміливо пластовий прапор, а дальше відчитання святочного наказу Команданта СУПЕ і привітання: від білоруських скавтів, що згадують про спільну долю наших братніх народів, побажання від латвійців, щоб наша дружба перетривала всі лихоліття, від польського скавтового уладу, що його представник грімким словом бажає нам скорого повороту на вільну батьківщину. А там дальше ще привіти від естонців, литовців, дирекції УНРРА та українських установ.

По святочному відкритті Зустрічі учасники свята відходять частинами до своїх таборів. Усюди радісно лунають пісні, переклики, відвідини одними одних. Зустрічаються та вітаються тут радісно передусім ті, що не бачилися довгими роками, бо їх розділила війна, тюрми, скитання. І перед їхніми очима, в їхніх споминах виринають спільні переживання в пластових таборах, на верхах Карпат, на водах Полісся, в мандрівках та на зустрічах... Забуваємо, що ми на чужині, здається що все те було щойно вчора, а тепер — це тільки сон...

Та час, немов гонець на бистрому коні, мчить стрілою. Сонце великим ярко-червоним колом ховається за обрій та нагадує всім, що зближається час Великої Пластової Ватри. Надворі золоту осінь мережить "бабине літо". Небо чисте, кришталево

прозоре, над заходом розмальоване розкішними пастелями.

"...І знов картина Ватра до підпалу готова. Верховний Пластун — взявши запалений смолоскип з рук пластуна — підпалює Велику Пластову Ватру зі словами: "Підпалюю знову цей вогонь, нехай вічно палає він у наших серцях та нехай веде нас шляхами української Пластової Ідеї до великої і спільної всім нам Мети!" А потім, задивлений у горіюче багаття, говорить до нас. Говорить тепер так, як колись на зустрічах у краю, захоплюючи нас своїм палким словом, таким палким, як ця ватра. А потім із соток грудей лунають грімкі приречення: бути вірним пластовій ідеї мимо всіх перешкод, бур і громів, що так часто ставали й стають на шляху до здійснення наших найвищих ідеалів...

А потім мистецька програма Ватри і закінчення її тихе, щораз тихше:

"Ніч вже йде, за верхом
ясне сонце давно вже зайшло,
Тихо спіть без тривог,
тут є Бог..."

І всі розходяться до шатер, остає тільки Ватра, символ нашої невмірущої Ідеї... А над усіма нами розстелилося чисте небесне склепіння... Зорі, мов золоті чічки, мерехтять різнобарвним сяйвом...

І не зчулися ми, як прийшла знов хвилина розставання, закриття Зустрічі і поворот домів. Година 12-та вполудне. Всі частини знов закам'яніли у рядах. До них промовляє останнє слово Комендант СУПЕ д-р А. Фіголь. Закінчує словами: "У тих важких хвилинах нашої скитальщини — бажаю вам усім, щоб спомин цієї спільної Зустрічі додав вам сили бути вірними пластовій Ідеї... Всюди й усе відкидатимемо форму і слово там, де за нами не буде діл і чину... Ми відчуваємо, що ми не самі, що не горстка нас, — а багато стоїть нас з'єднених у тих рідних лавах. Ця думка дає нам силу перенести переможно цю жорстоку дійсність... За нами пластові Зустрічі в Карпатах, у рідному Краю, — а перед нами невідоме майбутнє. Та яке воно не було б — ми понесемо пластову Ідею в цю мандрівку з собою... Як символ нашого єднання — занесіть у наші осередки, для тих, що не могли тут прибути, — цей вогонь. Занесіть їм символ нашої Ватри з привітом, що наступну Велику Зустріч святкуватимемо вже у вільній Батьківщині..." І Комендант подає горіючі скипки із нашої ватри всім провідникам пластових частин, заступлених на Зустрічі. А потім, звертається до скавтів чужонаціональних частин із словами: "Цей символ Ватри передаю також скавтам іншим народів, щоб вони його понесли в світ як символ вселюдського братерства та щоб сказали своїм друзям, що українські пластуни здоровлять їх — і що ми, пластуни, в наших спільних змаганнях за спільну пластову Ідею, — на цім шляху певно переможемо!" По цих словах він подає горіючі скипки з ватри провідникам чужинецьких скавтових організацій. Зворушливо-величня картина. Таких не забувається ніколи!

І ще хвилина, і наказ: "Прапори вділ!" — і під звуки гимнів спускаються прапори... Зустріч закінчена. Розходимось до своїх таборів, пакуємося, прощаємо рідних, знайомих, найкращих друзів, може і на все... і роз'їжджаємось домів...

І ось знов жмут споминів із-перед десяти років — це Ювілейне Свято Весни в липні 1947 р. в Міттенвальді. Немов жива ще й досі картина останньої пращальної Ватри перед виїздом за океан, перед третім етапом наших мандрів до Великої Мети. Неначе бачу сьогодні: сходиться пластова братія на площі перед щоглою. Тут приготована вже ватра до підпалу. На наказ коменданта Зустрічі представники всіх пластових поколінь підпалюють ватру, а з тисячі грудей несуться слова Пластового Гимну, підіймаються з димом і розвіваються в безмежних просторах. А потім несуться звуки сурми, скликаючи на Велику Раду всіх тих, що далеко від нас на засланні, в безмежних сибірських тайгах, у тюрмах, у лісових бункрах... Оббившись об сірі й холодні скелі Альп, звуки сурми несуться і до могил тих, що сплять спокійно на безмежних степах України, будять їх із мрій про волю та кличуть до нас на Раду. А багато їх, о, як багато тих, що спочили на Маківці, Лисоні, біля Львова, Києва, на Крутянських полях, на Срібній Землі Закарпаття, під Бродами, — і скрізь, скрізь як широка наша земля... Їх кличемо сьогодні... І в ту ж мить неначе з сутінків ночі виринають постаті такі чисті, з'являються поміж нами... так виразно відчуваємо їх близькість... На поклик сурми вони прибули до нас звідтам, де в засвітах палає їм Вічна Ватра...

Потім у горіюче багаття, мов жертву, кидають юнаки вінок, що вмент займається, палає так ярко і жагуче, як колись палали любов'ю серця воїнів, коли складали їх у жертву Батьківщині. Стоїмо заслухані в дивну містерію ночі, задивлені в полум'я ватри, яка горить, розгаряється чимраз дужче, немов запалити хоче в наших серцях великий вогонь, щоб він не дав нам спокою. доки не занесемо його таким палким у рідний край, як дар нашому багатостраждальному народові...

А потім вслухуємося і переживаємо картини, що їх нам розкриває в своїм слові наша Комендантка Цьопа. Це пройдений кількадесятьлітній шлях пластової праці, що так тісно пов'язана з визвольною боротьбою нашого народу в перших десятках років цього століття. Своє слово вона закінчує так: "Сьогодні в нас Ювілейне Свято Весни — нас стільки, скільки не було досі разом зібраних за ввесь час існування Українського Пластового Уладу. Але всі ми добре відчуваємо, що нас куди більше, як ті сотні — зібрані тут. Бо хоч карпатськими плаями не гомонять пісні наших пластунів, хоч не палають там ватри, але ми віримо, що серця наших друзів там горять вічним вогнем пластової Ватри. А пластова Ватра згаснути не може ніколи! Вона ж наше життя. Горить вона нашим вогнем, нашим завзяттям, нашим змаганням! Перед нами — непевність, невідоме... Але для пластунів це ніяка причина до зневіри, чи смутку! Незабаром ми знов роз'їдемося, розсиплемося по світах. Підемо в життя сміливо й гордо поруч себе як вірні друзі, щоб, коли над Україною зійде зоря Воскресіння, ми могли сказати, що і ми причинились до цього".

А потім по-мистецьки виведена програма і наша спільна символічна мандрівка зі смолоскипами

по горах. Яка ж незабутня картина! В ніч під Івана Купала наші смолоскипи немов святойванські вогники на всіх стежках, плаях і лісових доріжках. — І так із тим святим вогнем пішли ми по всіх дорогах чужини шукати Батьківщині того квіту щастя, що розцвітає тільки раз у таку дивну ніч, щоб його принести з собою в рідні села, степи і міста...

І так почали ми вже третій етап пластових мандрів за океаном. І тепер ділить нас від Батьківщини холодний безмежний океан, тепер сходимось ми не на верхів'ях рідних Карпат, уже навіть не у підніжжя величніх Альп, а у підніжжях сірих чужих хмарочосів, далеких преріях Америки, Канади, Аргентини, Австралії й Африки.

Та мимо всього ми "починаємо будову наново..." Будуємо своє пластове життя з вірою повороту в рідні Карпати, де колись запалимо Велику Ватру, що вже не згасне ніколи!

А тепер усе:

"Душі наші там,
Де Черемош ще піниться на крем'яних гоцах,
Де росить рідні ниви рідний дощ,
де вербами обріс далекий шлях.
Де сонце й правда, а не зрада й ложь...
І досі сниться нам в ізгойських снах
старинний Галич, що над ним розблисла
в віках минулих слава Осмомисла.
То ж донесіть ту славу до мети,
багряну славу буряних століть,
таку криваву... Боже нам прости!
Велика Ватра в душах нам горить...
Хто знає чи ще довго нам іти...
А як крилатий час наш відлетить,
тоді звинем в дорогу білі шатра:
там жде нас ще остання Вічна Ватра!

(Ю. Кедро)

**
*

Спливають в тижні дні, у місяці і роки,
Цупке життя нову нам дійсність в душах кроїть.
Та дужче ще Софія-Юр євшаном в дні жорстокі
Нагадують, що ми мандрівники на шляху до мети — а не ізгої! —

І ось у мадрівці до Великої Мети — мала зупинка... За нами пройдений шлях 45-літньої праці українського Пласту, а тепер — перевірка тієї праці і сил тих, що творять це життя... Перевірку цю призначено вже від року на день 3—5 серпня 1957 року під час заплянованої Пластової Зустрічі на Пластовій Січі у Ґрефтоні б. Торонта — Канада.

Ще довго до 3-го серпня залізничі рейки, повітряні шляхи, телефонні дроти розносили в найдальш віддалені від Торонта місцевості та країни вісті про подію, що вже від року була предметом живих розмов, дискусій і підготови всього пластового братства. А вслід за тим різними дорогами і різними засобами комунікації почали прибувати на місце призначення молодші, старші і ті вже сивоволосі в сіро-зелених однострояx. Усі зустрічаються сердечно — курінні друзі, приятелі, знайомі й товариші з минулих мандрів чи зустрічей, згадуючи час і місце останніх спільно пережитих вражень. У всіх одна думка: чи скоро, ми пластуни, їхатимемо на свій наступний з'їзд не до чужого Торонта, а до нашої Золотоверхої Столиці чи княжого города Льва... Чи пряма дорога чекає нас туди, чи через далекі прерії, океани й моря... Та куди б нас доля не кидала, — то все таки це нас не зламає, бо наша віра в перемогу жеврітиме нам палкою ватрою на широких шляхах наших мандрів, допоможе нам проміряти широкі шляхи чужини, а потім рідні степи, щоб із переможною піснею ввійти у рідну Столицю. І віримо ми в це!

І ось з усіх закутин Америки й Канади зібрались усі на Пластовій Січі, щоб у великій пластовій Сім'ї перевірити свої сили, свою готовість, порівняти їх із попередніми вислідами, а потім у спільному колі засісти до палаючої ватри під слова Пластового Гимну:

"Плекатиму силу і тіла і ума,
щоб нарід мій вільний, могутній повстав!..."

На просторій площі Пластової Січі біля прапорів сходяться всі на святочне відкриття Ювілейної Зустрічі. Якась святочна тиша й очікування чогось небуденного зависли в повітрі. За хвилину — маємо станути до звіту перед Тим, що стояв на початку нашого руху, Тим, що вказав нам шлях пластового життя, яким пішли ми всі до Великої Мети — перед нашим дорогим Дротом, основоположником Українського Пласту. Та... нараз закрутило, зашуміло і ненадійна буря з рясним дощем застукала приготовані ряди пластового братства на зеленій поляні. Дощ великими густими краплями вибиває свій монотонний акорд по листях дерев та полотнах розтягнутих шатер... Налякати, мабуть, хоче нас за те, що прийшли заколочувати спокій зеленого лісу... Бігання, метушня, ховаємося в шатра і чекаємо, коли випогодиться... Вслухуємося в лопотіння дощевих каплин об шатер полотна, в шум зеленого верховіття... а в мріях наших увижається і Черемош, що піниться по іскристому камінню, і рідні ниви зрошені дощем, і сонце рідне, золоте... вчувається шум високих ялиць і на мить забуваємо, що ми на чужині... ось гейби голос сопілки... та ні — це тільки сон... це тільки райдужні мрії...

Щойно в 6-тій год. вечора, після дощу й бурі, у великому з'єдиненому крузі станули в стрункиx зелених рядах ті, що їх виховала пластова Ідея, яка навчила нас усіх любити і служити Богові й Україні. Станули всі — і наймолодші, і юнацтво і ті, що їм літа і важкі турботи життя посріблили скроні. На замаєній трибуні стоять: Начальний Пластун — Сірий Лев і Основоположник Пласту — Дрот. В окремій лаві виступили хорунжі з прапорами а в синяву неба піднялися одні за одними знамена куренів і країн та наш синьо-жовтий, що об'єднує нас усіх в одну велику Сім'ю. І ось несеться молитва до стіп Всевишнього і згадка з нею про пластунів, що в боротьбі за Волю Рідної Землі зложили найвищу жертву — своє юне життя. На їх честь запалено над великим Залізним Хрестом "вічний вогонь" з вірою, що прийде мент, коли такі самі вогні запалимо на їхніх могилах, коли вже вільно замають наші прапори на вежах рідних міст.

Мих. Ситник

Із книги "ЦВІТ ПАПОРОТІ"

ДО СЕБЕ

Я б серце відкрив просторо,
Та що ж, як туман навкруг...
Не так зрозуміє ворог,
Не так зрозуміє друг.

Сказав би, що дома — щастя,
Хоч голод, хоч смерть і грім,
Там можна хоч сонце вкрасти
І в серці сховать своїм.

В могилу не страх лягати —
Накриє ж своя земля,
Немов простинею мати
Рукою єдине маля.

І прийдуть печальні друзі,
Хоч би і за сотню верст —
Згадати, схилитися в тузі,
Поставить дубовий хрест...

А тут же і сонця повно —
Ніхто тут не стереже,
Та що ж, як воно безкровне,
Та що ж, як воно чуже!

Земля — не земля, а камінь,
І кладовище в дротах,
І друзів нема з серцями
Й немає хреста...

Тому я такий суворий,
До світу осліп, оглух...
Не так зрозуміє ворог,
Не так зрозуміє друг.

Зостануся ж сам із собою,
Чи буде радість, чи лють,
Бо ворог і друг — обоє
Мене проклянуть.

1949 р.

**
*

Мов на сповідь, огорнула ніч,
Грішний світ наш зоряною ризою,
І літа, мов недогарки свіч,
Кадять мертво нам думками сизими...

Хай це буде казка, а чи міт,
(Думається зовсім не про те мені)
Я угледів папороті цвіт,
Дякуючи довголітній темені.

В час, коли навколо темнота
І дороги хтось нам хижо плутає, —
Наче сяйво Боже розцвіта
Папороть над віковим Славутою.

Гляньте, он, на обрію зірниць,
Навіть колір ясно вже окреслений:
Синь небес і золото пшениць,
Звиті серць тугими перевеслами.

По короткім привітальнім слові Начального Пластуна говорить сам Дрот. Його слова несуться чітко понад головами застиглих рядів вихованої ним молоді: "Нехай же далі триває, росте і цвіте наш Пласт, щоб йому пощастило організовано, під прапором пластового закону ввійти до вільної обітованої землі Українського Народу... Нехай пощастить там же обходити дальші ювілеї Українського Пласту..." Потім дзвінко лунає гимн Закарпатських Пластунів, що його звуки з полум'ям запаленої Ватри несуться високо-високо в темну блакить канадського неба.

Ранок. І знову сонце ясне-ясне... усе в морі золота купається, радіє... А над нами блакить розтягнулася мов безмежний океан... Де-не-де пливе сріблиста хмаринка і знов кудись розвівається... Так вільно тут серед зелені, цвітів та співу пташок. Довгими виструнченими кольонами стоїмо і слухаємо Богослужб на спеціяльно уладжених для цього площах. І в цей же момент знов думками линемо до рідних в Україні. Неодна юнацька душа з-поза залізних кордонів хотіла б бути у пластових рядах під рідними прапорами так, як і ми сьогодні тут, щоб разом із нами засісти до святочного Вогню, щоб разом із нами черпати з нього силу до творчого вільного життя. На закінчення відправ благальна молитва, що несеться далеко, ген далеко, аж до стіп Творця... Він, Всемогутній, вислухає ті щирі молитви... Наш прапор у тому моменті розвивається і має на вітрі немов запевняє нас, що наші рідні знамена під звуки сурм замають іще в Золотоверхому.

Після Богослужень — величава дефіляда пластунів. Карними рядами під проводом своїх команд під рідними прапорами, перед своїм Проводом і виховниками промаршовують юнаки, юначки, старші пластуни і пластунки як теж їх виховники. Величава хвилина, що її не забудемо ніколи. 12 сотень організованої української молоді під рідними прапорами, засвідчує свою організованість, силу й живучість та вірність Богові, Батьківщині і ближнім.

Після полудня, цього ж дня відбулися покази пластової вправности у мандруванні землями України, під час яких мали ми нагоду ще раз переконатися, що наша молодь, хоч і відірвана від рідного чорнозему, хоч і не знає як пахне рідний степ, все таки зуміла за цілий рік пильної праці по домівках вивчити потрібне знання про рідну, вимріяну Україну.

Увечорі розгорілася Святочна Ватра, що її запалено смолоскипом із Вічного Вогню. Це ще одна Ватра нашої чергової зупинки в мандрах чужими світами...

Нашу Ювілейну Зустріч залишаємо сповнені вогнем віри в перемогу нашої Правди і з наказом у серці: **Готові будьмо до вимаршу в мандрівку до Великої Мети — до рідних міст — де під звуки Софійських Дзвонів будемо самі співати Воскресний Гимн Волі.**

М. Ситник

Із книги "ЦВІТ ПАПОРОТІ"

СПІВАЙ МЕНІ

Співай мені, іще співай,
На серці рани, мов бинтами,
Перев'яжи мені піснями
Гарячими про рідний Край.

Хай буде пісня і стара,
Вона ті рани всі прикриє —
Ясною пам'яттю про Київ
І рідністю мого Дніпра.

Нехай не буде їй кінця,
Як і до Києва любови,
Як хвилям звітреним дніпровим,
Що в наші котяться серця.

1957 р.

**
*

Положив голівку на паркан
Соняшник і дивиться на вулицю:
Клен з любов'ю до берези тулиться,
Обніма гіллям за білий стан.

Задається, гордо трясучи
Стиглим цвітом, що звиса сережками,
Ніби хлопець новою мережкою —
На одній із кращих сорочин.

А береза блідне і соромиться,
Дивлячись у небо з-підтишка,
Де нагнулось райдуги коромисло,
Мов благословляюча рука.

1957 р.

**
*

Моя душа розділена на двоє
Одна частина там, біля Дніпра,
А друга — нерозлучно ще зі мною,
Поволі животіючи, вмира.

І не можливо знову їх з'єднати,
Ті дві частинки, між яких межа.
Ізвідти руки простягає мати,
А звідси в спину пхає хтось ножа.

Іду туди — вгинаються коліна,
Мертвію ж, як вертаюся назад,
І чую, як зітхає Україна, —
Душі моєї вирублений сад.

Березень, 1957.

В САДУ

Коли з блокнотом вибіжу я в сад,
То вже на півдорозі розгублюся, —
Ну, як спокійно можна тут писать,
Коли усе у безконечнім русі?

Ось квітка синя щойно розцвіла,
Мов око, що розплющилося вперше,
І вже на ній усілася бджола
Й загрозливо дзижчить жовтавий шершень.

Он вискочила білка на сучок,
Тримаючи горіх торішній в лапках,
І дивиться на неї їжачок,
Розправивши свою колючу шапку.

І сірий вуж, що виліз із дупла,
І ласочка, що перебігла стежку,
І пташка, що літати почала,
Вербовий цвіт, що висне, як сережки.

Та інше те, що вилізе із нір,
Злетить з гнізда, проб'ється крізь землицю, —
Чи ж відіб'ю достойно на папір,
Коли на нім не буде серце биться?

Навіщо ж тут поезія моя,
Коли й без неї радісно виходить?
У цім саду і я — уже не я,
А лиш — частинка Божої природи...

...Якщо єси направду ти поет,
Тоді в цей час нічого не напишеш.
Твої слова усядуться, як мед —
Десь восени, а може і пізніше.

1957 р.

Богдан Рубчак

**
*

Не час же птицям співати...

Борис Пастернак

Мовчи! Нехай уста роздушать міти
І з тінню хай не борються вони.
По всій землі зійшли отруйні квіти
Твоєї найчорнішої вини.

Тепер не час для птиць блакитногрудих,
Що їх ти ніс крізь повінь і крізь мор,
Бо кожну пісню здавлюють споруди
Тобою рукотворених потвор.

Мовчи! Нехай уста згоряють сіллю,
Бо шепіт твій тяжких не зрушить криг,
Поглянь — в твоїх льохах взялися цвіллю
Ясні сторінки наймудріших книг.

Рука, що ласкою була, карає
І гострий град ламає виноград,
Ти зрадив світ і світ твій умирає,
То ж в край мовчання оберни свій сад.

В. Сварог

НА ФЛЯНКАХ НАШОЇ ЛІТЕРАТУРИ

На одному флянку нашої еміґраційної літератури, фортецями якого є "Українська літературна газета", "Україна і світ" та почасти "Київ" (скорше в теорії, ніж на практиці), майорять прапори модернізму. Якщо прозовий набуток наших модерністів іще дуже скромний, то їх поетична "продукція" вже стала предметом обговорення на сторінках наших періодичних видань.

Насамперед, я попрошу в читачів дозволу покищо не називати ні авторів, ні творів. Читачі самі можуть легко пригадати знайомі їм прізвища, як і автори можуть пізнати себе в узагальнених характеристиках (якщо ж вони не пізнають, то це не промовлятиме на користь їх здібности до самокритики).

На прапорах наших модерністів написані сакраментальні (і, на мою думку, вже застарілі) гасла, сформульовані ще Е. А. По та його послідовниками: "Мистецтво для мистецтва", "Тема нічого не вирішує", "Мистецтво не дидактика" і т. п. Отже навіть апріорно можна сказати, що й нашу модерністичну поезію характеризують розрив із традиціями, крайній суб'єктивізм, напружена, часто хвороблива інтроспекція, фетишизація метафори, доведеної до ребуса, — при чому метафори нагромаджуються одна на одну, доки вірш не втрачає всякий сенс.

Головний постулят т. зв. "культу чистої краси" полягає в тому, що поезія засадниче байдужа до проминальних проблем людей, які живуть у реальному світі. Проте естетичні втіхи не є ні метою, ні навіть основним змістом людського життя. Культ краси, яку наші модерністи розуміють як щось метафізичне й перманентне (не бажаючи рахуватися з тим фактом, що "краса" є історичною, отже змінливою, категорією), призвів до снобізму.

Відійшовши від реального життя, поети — "модерністи" створили собі якийсь надуманий поетичний світ у найвищій мірі індивідуальних, часто невротичних емоцій, недоступних "непосвяченим". У цьому світі головні теми — самотність, розпач, а особливо смерть, яку ці поети обтанцьовують з особливою ретельністю.

Літературні теоретики-сноби закували сучасну поезію в кайдани різних канонів та умовних доктрин, у яких немає місця емоціям рядової — здорової і громадськи активної — людини. На життєрадісність, на оптимізм, на безпосередні й щирі емоції, на громадсько-політичні мотиви накладено суворе "табу", все це, мовляв, не теми для поезії. Претендуючи на вічні проблеми людини, "модерністи" знаходять їх чомусь лише в песимізмі та передчуванні смерти.

Один із молодих поетів вкладає в уста своєму ліричному героєві такі слова, звернені до матері:

Пощо тоді родила ти мене, мамо?
Пощо родила ти мене?
Ти знаєш, що колись помру!
Ти знаєш, що коли не сьогодні,
Тоді за п'ятдесят років!

Інший поет, теж молодий, бідкається:

Тягнути будеш жорна днів,
З кутів уявних вперті ґноми
Дражнити будуть: Хто ми, хто ми?
І прийдуть мари без голів.

Ще один поет пише про життя, як про будинок, повний порожніх кімнат, про дні — фальшиві монети, про людину, порожню темрявою, про місто — божевільню. Чи треба підкреслювати, наскільки немолода ця "молода" поезія, наскільки вона неконструктивна й безперспективна та — і це головне — непотрібна нашим читачам, отже й непотрібна нашій літературі, яку нічим не збагачує.

Наші прибічники такого "модернізму" тішать себе думкою, що у нас твориться поезія, рівновартна европейській поезії, що чужинці, читаючи нашу модерністичну поезію, переймуться пошаною до нашої "дозрілої" літератури. Марна надія! Вже й на Заході щоразу частіше чути голоси протесту проти поезії песимізму й невіри в людську вартність та проти захоплення косноязичним символізмом.

Що ж до прагнення до "европейськости" нашої поезії, то можна сказати тільки одне — в чужих літературах читачі шукають не повторення своєї власної, а оригінальности, своєрідности, нових ідей і нових барв. Епігонська, провінціяльна література нікому не цікава, — особливо, коли це література народу, який не грає покищо видатнішої ролі на світовій сцені. Тільки самобутність може вивести нас із темного кута.

У нашому "модернізмі" є, проте, й позитивна риса — його увага до літературної форми та до слова, шукання нових способів виразу, відмовлення від заяложених штампів та сантиментальности, яка довгий час була характеристичною для нашої літератури.

**
*

Такого роду прагнення, на жаль, невластиві письменникам традиційного відтинка нашої літератури, які, вдаючися в іншу крайність, уважають, що в літературі основне, — тема, ідея, мораль, а щодо стилю, до поетики, навіть елементарної грамотности, то все це є — вигадки всяких непотрібних критиків, бо ж їм треба до когось "чіплятися".

На цьому другому флянку нашої літератури "процвітають" задавнене початківство, безнадійна дилетантщина, подекуди графоманія, косноязичність від малописьменности, вбогість образного мислення. Дуже часто, починаючи читати якесь оповідання, читач відкладає його вже після перших спроб, знеохочений чи то відсутністю свіжого підходу до теми, чи то стилістичною безпорадністю та шабльоновістю його мови.

Основною недугою нашої "масової" літератури є лексична й фразеологічна бідність, синтаксична невправність, тягуча, безбарвна оповідна маніра з дуже детальними, але зовсім непотрібними описами — непотрібними, бо вони не збагачу-

ють твір, а захаращують його. Ось приклад такого опису:

"І справді, перед їхніми очима розвинулась гарна панорама. Недалеко, за садком, немов на долоні, розкинулось село. Широка, обсаджена по обох сторонах деревами, вулиця у протилежному кінці впиралася у невеликий гайок тополь, над котрим величаво піднімалися бані церков. Де-неде з садів виглядали чепурні білі хатки і знову, мов живі, ховалися у зелені від найменших подихів вітру".

Коли могли бути написані ці рядки? "Напевно, десь за часів П. Мирного та Нечуя-Левицького", — скаже читач і... помилиться, бо цей уривок узято з книги, що вперше з'явилася на світ усього два роки тому.

Трохи "модерніший" і претенсійніший стиль іншого, теж сучасного, автора, якого я цитую нижче, але в ньому немає ні одного свіжого, оригінального образу, все суцільні, визбирані з хтознаколишніх повістей штампи:

"Хоч земля, сповита білою казкою снігів, ще спочивала в безжурному сні, хоч твердий лід, як і раніше, сковував річки і озера, але в повітрі вже віяло чимсь юним, радісним, новим. Весна була ще далеко, та її вірні вісники вже гомоніли про те, що скоро — скоро вона прийде... прийде прекрасна й молода".

Або така, переповнена банальними загальниками, стилістично безпорадна мова іншого автора:

"Що може бути любішого від вольностей дитячого життя? Від радощів волі під осяйним подільським сонцем, запашним вітром, серед горбуватих дністрових берегів, укритих утульними хатами! Свобода! І Ніно нічого не відчуває так боляче, як її обмеження... У хаті знають добре цю Нінову рису. Скільки вже, наприклад, було докорів і заборон, щоб Ніно..." і т. д.

У творах такого роду раз-у-раз доводиться читати порожні діялоги, які абсолютно нічого не дають для характеристики персонажів і лише уповільнюють розвиток фабули:

— "Я зроблю світло, мамо, темно вже, — сказала Дарця. На ліжку повернулась окрилена сивиною голова.

— Не читай вже, Дарцю, ти змучена, вже темно...

— Ні, я буду ще читати, це дуже гарна книжка! Тільки зроблю світло та спущу Бровка з припони".

Ні книжка, ні Бровко потім у творі не "грають", і, для чого цей діялог увійшов у повість, так і залишається загадкою.

Деякі автори намагаються зробити свій стиль цікавішим, "імпресіоністичнішим" і для цього розрубують свої речення на шматки, пересипають їх багатокрапками. Але при відсутності цікавих і оригінальних образів це допомагає мало:

"Мала ліхтарня ледве розпорошувала густу тьму ночі... А в домі тиша, як перед бурею... Хода Пугача, як відгомін злочинної душі...

З-перед очей не зникала постать Соні... В'юнка постать з зіницями, як грань... Або як осередок дула револьвера... Такі наказуючі, грізні... А рам'я!.."

Старомодність авторової мови характеризується насамперед тим, що вона рясно переповнена так званими "кліше" чи стереотипами. В теорії літератури "кліше" означає неоригінальний, знебарвлений від частого вживання спосіб виразу. "Біль крає серце" було колись дуже вдалим поетичним образом, але його вживали знову й знову — доки він не виснажився настільки, що вже нічого читачеві не каже.

Розкривши одне оповідання мало досвідченого автора, я на протязі однієї сторінки прочитав такі стереотипи: Паротяг радісно свиснув. Колеса зойкнули й заридали. Хустка тріпотіла, як метелик. В очах заіскрились сльози. Блюзка переливається кольорами. Сонце розсипає золото. Тягар розлуки. Молодість — чарівна пора. Очі, задивлені в майбутнє. Це не сон, а дійсність. Розлука вхопила горло незримими пальцями. Любов, глибока, як океан, безмежна, як синя далечінь. Райдужні мрії. Холодний жах. День згасає. Серце завмирає. По тілу пройшов мороз...

Це лише кілька прикладів. Такими виснаженими стереотипами автори користуються, або тому, що не розуміють потреби виробити свій власний стиль, або тому, що лінуються шукати нового вислову думки, нового мистецького образу.

Оригінальні образи повстають тоді, коли автор знаходить у якійсь речі, людині чи положенні щось таке, чого раніше ніхто ще не помітив. Коли двоє людей милуються заходом сонця, їх емоційні реакції зовсім не тотожні. Письменник знаходить оригінальний вислів своїх вражень без особливого зусилля, але ремісникові треба затратити значно більше часу, щоб покласти на річ відпечаток своєї індивідуальности.

Якщо письменник не хоче бути лише графоманом, то йому треба уникати стертих штампів, "стомлених" виразів, не зловживати старими приказками й прислів'ями. Автор, неспроможний надати творові власної індивідуальности, нічого не досягне наслідуванням чужих писань.

**
*

Письменникам-початківцям часто закидають ложний патос та солодкаву сентиментальність. На це автори відповідають, що літературний твір — не судовий протокол, що він має викликати у читачів якусь емоційну реакцію. Все це слушно і ми критикуємо не емоції автора, а сентиментальність, що йде поза межі природної стриманости та створює ефект сльозливости, солодкавости чи слабости. Якщо автор дасть своїм персонажам досить сили характеру, то може не боятися, що вони скотяться, як висловився один критик, у теплувату олію сантиментальности.

У багатьох випадках сантиментальний тон залежить не від персонажу в творі, а від того, як його трактує автор. Образ хворої дитини, наприклад, коли його змалює автор, який розуміє вартість мистецької стриманости, буде образом великої сили. Але сантиментальний автор малюватиме цю дитину з таким надміром почуттів, що його твір буде лише колекцією жалісливих, але мистецьки недолугих слів. Буде занадто очевидним його напружене зусилля зворушити серце читача. Як часто ми сміємося з тих авторів, що надужівають таких слів, як: бідне малятко, очі, сповнені

невимовним болем, ледве стримувані сльози, мати, що ламає руки, і т. п.

Коли деяким авторам закидають, що описувані ними речі неправдоподібні, вони заперечують: "Але ж це справді трапилося". Те, що подія трапилась у дійсності, не є жодним виправданням того, що вона в оповіданні справляє враження вигаданої. Дуже часто автор у своєму оповіданні про справжню подію забуває дати деталі, потрібні для її переконливости. Тим часом правдоподібности оповіданню надають саме переконливі подробиці, що "виправдують" подію, розкривають її логіку. Читач має бути переконаний, і якщо автор цього не зуміє зробити, то читач дасть його творові суворий присуд свого недовір'я.

Твори початківців мають багато спільних хиб. Читаючи оповідання, що заповняють наші журнали, я нераз дивувався з того, що наші автори не вчаться на помилках своїх братів по перу. Недавно один із наших письменників, при тому з досить літературним стажем, попросив мене висловитися про його новий твір. Я сказав йому, що його повість надто "оповідна", надто "експозиційна" і недосить драматична, тобто більше розповідає, ніж малює, показує.

Оповідь і експозиція, тобто пояснення ситуації та попередня характеристика персонажів, безперечно, потрібні для конструкції літературного твору, але ними не можна заповняти ввесь твір. Оповідний стиль просто розповідає про події, констатує факти, зв'язані з сюжетом. Такий стиль не може викликати у читача яскравих емоцій, бо він є лише переліком фактів — так, як їх бачить сторонній спостерігач.

Драматизація, малювання словами сцен, натомість, впроваджує читача в саму подію, показує цю подію в її перебігу та апелює до емоцій читача, примушуючи його чи то жахатися,, чи співчувати людям, що ніби живуть перед його очима, чи сміятися з них. Іншими словами, звичайна оповідь говорить про людей, а драма їх показує.

Деякі автори розуміють значення драматичного в оповіданні, але, бажаючи "заразити" читача емоцією, вдаються в крайності. Їх твори, замість того, щоб бути спокійними, добре контрольованими, мистецьки стриманими, стають штучними через надмірну афектацію, напружене зусилля автора "втиснути" читача в потрібну емоцію.

Автор не може примусити читача заплакати тим, що заповнить своє оповідання сльозливими чи навмисне "страшними" словами. Персонажі, що ридають, лютують, вигукують, ламають руки тощо, викличуть у вибагливого читача тільки іронічну усмішку. Якщо авторові потрібно, щоб його персонажі зазнавали сильних почуттів, то ситуація мусить бути показана з такою художньою стриманістю, яка б свідчила про цілковиту контролю автора над своїм матеріялом.

**
*

Досі мова йшла лише про деякі, особливо характеристичні для недосвідчених авторів, недоліки їх літературної техніки. Проте є хиби значно істотніші.

Цими днями мені довелося прочитати повість, присвячену недавньому бурхливому періодові української історії. В центрі повісти стоїть не активний учасник тих подій, а звичайна рядова, ще й досить пасивна людина, якою події крутять, як хвилі тріскою. Ситуації, в яких ця людина опиняється, не відзначаються особливою драматичністю; все це периферійні ситуації, тільки відгуки ґрандіозних подій. Вони лише злегка підіймають завісу минулого й не дають належного уявлення ні про розмах катаклізму, ні про його значення та наслідки.

Автор цього твору, звичайно, міг би піднятися вище за свого героя та не просто розповісти про його життя, а використати його для того, щоб глибше розкрити суть історичних подій. Зробити цього він не міг. Він розповідає про переживання свого героя "не мудруючи лукаво", та не виходячи поза обрії свого персонажу. Поскільки цей персонаж — людина простодушна, ще й не дуже інтеліґентна, то й автор нічого справді цікавого розповісти нам не може.

Тисячі людей ще живих поколінь пережили ті самі часи, нерідко брали в них активну участь та бачили ситуації, значно цікавіші й значніші, ніж ті, що їх спостерігав герой цього твору. Коли ці люди читають про ті часи, вони хочуть довідатися про них щось нове, ще незнане для них самих, але нічого цього вони не знайдуть у такому творі. Ні літературної, ні історичної вартости цей твір не має.

Як 15-річного хлопця не цікавитиме оповідання, написане для 8-річних дітей, так і ми вже переросли літературу, яку характеризують банальність, поверховість, сантиментальність, штучність, загальниковість.

Літературному творові бракує значимости, коли він не розповідає про нові й важливі речі; коли його сюжет нагадує читачам інші, колись прочитані ними твори; коли не має свіжости в підході до теми, чи своєрідности в стилі; коли в ньому банальні характери діють у банальних ситуаціях та розв'язують свої проблеми в банальний спосіб; коли люди, виведені в творі, байдужі читачам.

Брак значимости в творі може бути наслідком різноманітних причин. Може авторові просто немає про що писати; може виднокруг самого автора настільки обмежений, що він, думаючи, що пише про важливі речі, насправді пише про дріб'язкові й нецікаві. Письменник не тільки мусить мати багатий життьовий досвід, але й бути начитаною людиною. Книги дають нам знання, а життя нас вирощує. Без знань і без зрілого світогляду автор не матиме основних даних для літературного успіху.

**
*

Ні один справжній письменник не пише тільки для самого себе. Він пише для читацької публіки, яка може становити всього кілька десятків осіб, або може бути масовою авдиторією на тисячі людей. Але, працюючи над своїм твором, письменник мусить увесь час відчувати в себе за плечима читача, мусить знати культурний рівень цього читача, його інтереси та смаки. Власне, письменник виконує лише одну половину свого завдання, другу половину довершує вже читач, коли сприймає літературний твір.

На жаль, більшість наших авторів недооцінює читачів, які нерідко мають більший життьовий досвід, а іноді й вищий культурний рівень, ніж деякі письменники, що беруться для цих читачів писати. Тим часом літературний твір буде цікавий для читача лише тоді, коли його автор більше знає і більше пережив, ніж читач, коли читач довідується з твору про те, чого він досі не знав або не вмів зауважити сам.

Вибагливого читача не цікавитиме літературний твір, —

якщо в ньому немає свіжої, оригінально й поглиблено розробленої, або, якщо знайомої, то принаймні "взятої" з іншого аспекту, теми, якщо ідея твору дрібничкова, неглибока, провінціяльна або неактуальна; якщо в творі немає значних, інтересних мислей і спостережень;

якщо світогляд автора вузький, життьовий досвід бідний, думки поверхові або незрілі, висновки непродумані, а то й неправильні;

якщо в автора вбога творча уява і сюжет його твору нецікавий, композиція невміла, фабула розвивається мляво й щоразу спотикається на зайвих вставних епізодах та непотрібних довгих описах;

якщо твір написаний переважно в хронікально-оповідній манірі, рябіє авторськими "ліричними відступами", заповненими примітивними розумуваннями, загальниками та "глибокою філософією на мілких місцях";

якщо персонажі твору не індивідуалізовані, пластичні живі люди, а лише бліді тіні людей, або ще гірше — ходячі схеми, якщо на авторовій палітрі є всього дві фарби — біла й чорна, якщо персонажі є безбарвними маріонетками, що не живуть власним життям, діють і розмовляють неприродно та не викликають у читачів інтересу до себе та своєї долі;

якщо мова твору сіра й нудна, кишить заяложеними штампами й канцеляризмами, якщо вона ще й недосить грамотна та лексично й фразеологічно бідна, якщо в ній немає свіжих і яскравих мистецьких образів, словесних "блискоток" та поетичних знахідок, якщо автор не культивує власного стилю й животіє в безкрилому епігонстві.

Починаючи працювати над своїм твором, кожен автор повинен насамперед поставити собі бодай ці три найважливіших запитання:

Чи є в моєму творові щось нове й значне для того читача, якому я адресую його? Чи добре опрацьований та цікаво драматизований його сюжет? Чи переконливо він написаний?

Від того, як автор відповість на ці запитання, від того, наскільки він здібний до самокритики, — залежатиме, чи він визріє на цікавого письменника, чи все життя "ходитиме" в початківцях, гніваючись на читачів, які не хочуть його підтримати.

Коли я переглядаю нашу літературу, мене щоразу вражає випадковість, мілкість і незначність тематики більшости її творів. А скільки, надзвичайно цікавого матеріялу може дати нашим письменникам життя нашої діяспори, оцих людських мас, що з одного світу раптом перейшли в зовсім відмінний. У цьому житті не бракує важливих психологічних проблем та конфліктів, драматичних епізодів — і смішного, і сумного, і потворного, і зворушливого, — всього, що розкриває глибини людської душі. А кардинальною темою нашої літератури повинно стати народження нового типу українця, — процес, як і всі процеси цього роду, трудний, іноді болючий, але надзвичайно інтересний і вартий якнайглибшої уваги та пильних спостережень.

На закінчення цієї статті хочу підкреслити, що в ній я не зупинявся на "середньому секторі" нашої літератури, хоч він і появив ряд цікавих творів та намітив контури кількох нових тем. Але про них — окремо.

Завданням цієї статті було прислужитися кількома, бодай побіжними, порадами нашим літераторам - початківцям, особливо тим, що засиділись на цій стадії, але мають щире бажання й здібність добитися вартісніших наслідків.

Вже вийшла друком у видавництві "Слово" перша збірка поезій Богдана Рубчака

КАМІННИЙ САД

Обкладинка Констянтина Мілонадіса

Ціна $1.00.

Книжку можна замовляти, пишучи на адресу:

BOHDAN RUBCHAK
3419 West Medill Ave., Chicago 47, Ill., USA.

1490 або Ф. М. 102,3 радіопересилання
УВАГА! РАДІОСЛУХАЧІ м. ЧІКАҐО УВАГА!
Слухайте на радіовисильні ВОПА на хвилях

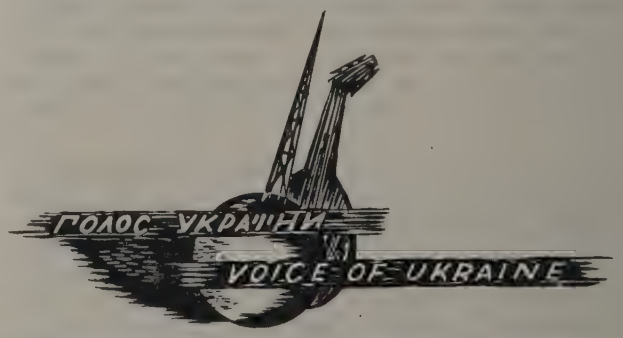

Понеділок: 7 - 7.30 вечора — диктор Р. Дубляниця
П'ятниця: 7.30 - 8 вечора — диктор З. Голубець
Субота: 7 - 8 вечора — В. Іващук і Р. Турянська

У програмах "Голосу України": політичні новинки і коментарі; вісті з українського культурного і господарського життя; спортові передачі; передачі, комунікати і повідомлення товариств; літературно-музичні передачі; музика поважного і легкого жанру; оголошення купців і підприємців.

У справі оголошень на радіопересиланнях "Голосу України" звертайтеся на адреси дикторів:

В. Іващук
2122 W. Haddon, Chicago 22 — Ph.: BR. 8-3145

З. Голубець
818 N. Oakley, Chicago 22, — Phone: BR. 8-1788

Р. Дубляниця
3358 W. Le Moyne, Chicago 51, — AL. 2-9707

Люба Вітошинська

ПЕРЕД ВИЇЗДОМ У ТУРНЕ...

Не так легко зловити Старицького на самоті. Коли він сам виступає з концертом, — в його гардеробу не протовпишся серед звеличниць, коли ж він появиться на якійсь імпрезі або ж у клюбі, то й тоді про спокійну розмову з ним немає мови. Щоразу бо якась паннуньця або добродійка знайде собі важливу "справу", щоб перешкодити отому "сам-на-сам", такому необхідному для записання композитора, чи твору з репертуару нашого співака.

Та все ж таки пощастило. А було це на одній дуже поважній клюбовій імпрезі, яка не надто притягнула молодь, та ще й кращої статі, до того ж погода була несамовита. Доповідь сухого й точного науковця швидко закінчилася й часу ще було доволі, то ж я заманила маестра в затишну кафейку й засипала його питаннями. Він спершу відповідав нерадо, півслівцями, але згодом і сам поцікавився темою та й допоміг мені склеїти щось у роді інтерв'ю, яке більш-менш виглядало так:

— Чула я, що вибираєтеся цього року з концертами до Америки й Канади. Скільки в цьому правди?

— По-правді то я вже давно вибирався за море, але завжди в'язали мене якісь зобов'язання в Європі, зокрема ж постійний контракт у "Ля Моне".

— Чи це королівська опера в Брюсселі?

— Вона ж. Це вже п'ять років, кожний сезон, я співаю в "Ля Моне" й важко мені вирватися звідтіля...

— А все ж таки цікаво, що спонукало Вас таки виїхати бодай на короткий час?

— Ця історія трохи довга й трохи інтимна, але коли ви цікаві послухати, то воно було так: від 1943 р., я постійно перебуваю на чужині й виступаю майже виключно перед чужою, різнонаціональною, публікою. Співаю звичайно на французькій, німецькій та італійській, мовах. І ось — признаюся щиро, — я стужився вже за своєю рідною мовою, за рідною піснею й за своїми людьми. Два роки тому, користаючи з вакаційної передишки, поїхав я був до Нью-Йорку на кілька тижнів, щоб відвідати рідню та знайомих. Тамошні українці намовили мене дати концерт і хоч я не був на те приготований, все ж таки уладив його, спершу в Нью-Йорку, а тоді в Філядельфії. І мушу вам сказати, що атмосфера на обидвох концертах, зустріч із нашими людьми і їхнє сприйняття мого виступу були такі сердечні, товариські й милі, що я вирішив у майбутньому не прогавити ніодної нагоди для виступів перед українцями.

— Я читала в пресі, що так же ентузіястично приймали вас в Англії?

— Це було минулого року. Заохочений двома американськими концертами, дав я ряд концертів по різних містах Англії, де більші скупчення українців. І знову зазнав я такого теплого, приязного й сердечного прийняття від наших людей, що воно мене зворушило до глибини душі. А коли я порівняв українську публіку з іншенаціональними, то це порівняння аж ніяк не вийшло на шкоду українцям. Більше того: коли мірити число відвідувачів концертів у відношенні до числа населення, — звичайно нашого на еміграції, — то українці б'ють усі рекорди! Бували випадки, в Англії, що наші робітники прибували з-за десятків миль на мої концерти та ще й з усіми родинами, цілою хатою — як казали. Де ж ви знайдете в інших народів таку масовість, такий відсоток людей цікавих на імпрези?

М. Скала-Старицький у ролі Ромеа з оп. "Ромео і Юлія"

— А скажіть будь ласка, чому деякі наші мистці, щоправда нечисленні, що вибилися на чужому ґрунті, так нарікають на українську публіку?

— Я не знаю й дивуюся, бо вважаю, що це таки найбільша приємність виступати перед своєю публікою!...

— А які твори, яких композиторів і поетів, співали ви нашим людям?

— Звичайно в найбільшім числі твори українських композиторів, але завжди додаю — для контрасту, чи порівняння — німецькі, італійські та французькі. Моя програма виглядає більш-менш ось так: починаю концерт Лисенком, Шевченком та Кулішем. Тоді переходжу на Шуберта

або староіталійських класиків і закінчую першу частину Нижанківським, Барвінським або Людкевичем. У другій частині арії з українських та західньо-европейських опер, а на закінчення — українські народні пісні.

— Як сприймають наші люди чужих композиторів і що з українського репертуару подобається їм найбільше?

— Чужих композиторів співаю переважно в оригіналі й наші люди ні в чому не відрізняються від західнього слухача. Найбільший успіх мають завжди арії з "Тоски", "Богеми", "Ріґолетта", "Ловців перел" та інші популярні арії. Італійських староклясиків та німецьких романтиків (Перґолезе, Скарлятті, Шуберт, Гендель) сприймають наші люди з респектом, але без особливого захоплення — точнісінько так, як кожна інша публіка в світі. З українських композиторів найбільший успіх мають ті, які компонують музику до патріотичних бадьорих слів. Із народніх пісень подобають ліричні, або ж веселі й жартівливі.

— Цікаві ті ваші психологічні спостереження щодо нашої публіки, спостереження, так би мовити, "від сцени!" Виходить — наш народ не плаксивий?

— Ні, зовсім ні! Коли судити за нашими музичними смаками, то ми народ героїв, сентиментальної лірики і здорового, черствого дотепу.

— А в яких ролях ви найбільш подобаєтеся чужій публіці?

— Коли взяти до уваги успіхи, — то найбільше їх має моя інтерпретація Рудольфа в "Богемі", Князя з Мантуї в "Ріґолетто" та Фавста. Але я найбільше люблю "Богему", "Тоску", "Вертера", "Ромеа" та "Силу призначення".

— Тобто драматичні ролі?

— Так, бо вони найбільш підходять моєму лірично-драматичному тенорові, або, висловлюючись фахово, — мецохарактерові.

— На яких сценах виступали ви досі?

— Питання треба було б радше поставити: де я не виступав! Але я постараюся вам вичислити, якщо не заведе мене пам'ять. Мій старт був у нашому дорогому Львові: "Мадам Батерфляй", "Запорожець за Дунаєм", "Циганський барон". Далі йде моє несподіване анґажман до Пфальцопери в Кайзерслявтерн, де вже співав майже всі раніше перечислені опери, а далі — концерти й опери в Берліні, Празі, Берні й Ляйпціґу. Після війни, коли опери ще не діяли, концертував у Відні, Зальцбурзі, Інсбруці, Лінці, Ляндеку, Бреґенці та інших австрійських містах. 1947 року вперше прибув до Франції і зразу ж мав концерт у залі "Ґаво". 1948 року поїхав до Барсельони й Мадриду з оперною трупою. 1949 року виступав у "Ґран Пале де Боз-ар" у Брюсселі, в Паризькій "Державній опері", у "Великому театрі" в Бордо та в "Опері" в Ліль. 1950 року в "Міському театрі" в Цюріху в Швайцарії. Від 1951 року їжджу на гостинні виступи до опер у Марсей, Тулюза, Бордо, Ніцея, Тульон, Нансі, Рен, Мец, Віші, Руан, Мюлюза, Авіньон, Альжир, Оран, Константін, Касаблянка, Туніс, Лієж, Вервіє, та більше вже не пам'ятаю... Ще 1953 року заанґажували мене як першого тенора до цієї королівської "Ля Моне" в Брюсселі, у якій і досі виступаю, попри постійні дальші гостинні виступи по різних театрах, яких перераховувати немає потреби.

— Чи награли ви свої платівки?

— Фірма "Арка" в Нью-Йорку випустила декілька пісень та оперних арій на звичайній скорості, а "Хвилі Дністра" в Клівленді 6 пісень на т. зв. "лонґ-плей" з оркестрою. Незабаром мають появитися оперні арії з великою оркестрою та знову декілька пісень, але не скажу вам іще, хто їх награє, бо контракт іще не підписаний.

— І останнє запитання: ваші пляни?

— Цих вам ніякий мистець не виявить! Скажу тільки про те, що вже певне. Ото ж турне по Америці й Канаді, а далі поворот в Европу і виступи в Паризькій опері, в "Ля Моне", а з новіших "досягнень" — анґажман до французького радіо й телевізії, яке я тільки-що дістав.

— О, то ґратулюю! Та це ж небувалий успіх! Як же вам це вдалося?

— Пст! Це тайна!

— Не мусите мені казати! Я й так догадуюся: "шерше ля фам!" Дякую вам за терпеливість до мене й моїх питань!

За всю відповідь дісталася мені одна з цих чарівних усмішок, "Міро Скалі", які так з'єднують йому, зокрема жіночу, авдиторію.

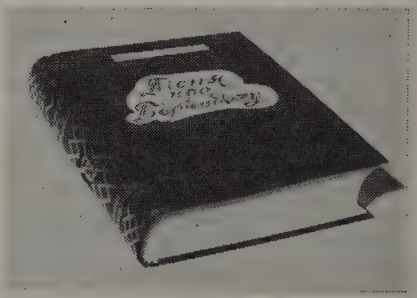

„ПІСНЯ ПРО БЕРНАДЕТУ"

Франца Верфеля

в українському перекладі
Григорія Голіяна
Книжка має 528 сторін, оправлена в полотно з позолоченням.

Ціна: 4.00 дол.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

Замовлення і гроші слати на адресу В-ва:

Mykola Denysiuk Publishing Co.
2228 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill.

Джбожич

УЛЬМ

Хисткії стебла сох, склепінь аркади,
Стрільчастих, гордих луків архирейський хор
кам'яних святих німі громади
Зовуть за неба синь, за міріяди зор,

(Де днів — нема, де Бог у сяйві слави...)
Над час і над простір, над наших буднів тканьї
Еони літ земних і сонця блиск яскравий
Там — краплі марний слід, що впала в океан!

тягнеться стрільчасто, мов смерека,
Над вулиці й доми, увесь — святий екстаз,
Дзвінниці Мюнстера, що задививсь в далеке —
Камінний перст, немов дороговказ...

А долі, ген — доми Старого Ульму,
У буднях і садках забувши про блакить,
У повені квіток, без впину й уйму
Жадібно п'ють життя п'янкую мить!

Дівчата там блукають у нестямі
(Їм сонце полум'я налило вщерть до жил),
П'янять бузку, ясмінів і каштанів
Солодкі пахощі... Замріяні, без сил

Тужливим зором водять доокола,
Заслухані в п'янкий всесільний птахів спів,
Земля ж пашить! З блакитного подола
Весна ще кине їй багато мрій та снів!

І пристрасти крило гаряче, чорне,
Вже сплескує вогнем в замріяних очах!
— Буя життя веселе і гріховне
(А діти — бавляться безжурно по садках!).

Й спішить оспіваний в піснях тужливих
Дунай той тихий наш в мій любий, рідний край,
Вдивляючись в гріховний та звабливий
Земний, реальний, близький, повнокровний рай.

Та тільки ближче до склепінь собору,
Грізний, як Dies irae мідяний акорд,
Згучить камінним стогоном покори
Домів зруйнованих страшний, зловіщий хор:

Груз, речі хатні та зігнуті рейки,
Засипані тіла і рештки стін —
Щоб вгору тим певніш, над будні клейкі,
Над марних пристрастей землі пекучу ринь

В молитві мовчазній у вись прозору,
Долоні луків звівши над будинків грань,
Звав Мюнстер знов у безвість неозору
Поривом ґотики злетіть над буднів тканьї

І тягнеться стрільчасто, як смерека,
Над вулиці й доми, увесь — святий екстаз,
Дзвінниці Мюнстера, що задививсь в далеке,
Камінний перст — немов дороговказ...

1946.

Гілберт Кійт Честертон

ЗНАК ЗЛОМАНОГО МЕЧА

(Продовження)

"Отче, отче", скрикнув Флямбо, вимахуючи руками та прискоривши ходу, "та невже ви думаєте, що воно було ще гірше того?"

"Гірше того", відповів другий, наче гробовий відгомін. І знову впірнули вони в чорну затворину лісу, що збігав до них невиразним килимом пнів, мов якісь темні сіни сну.

Ввійшли були саме в найбільш таємну гущавину лісу, що простелився під ними тяжкою повстю невидного листя, коли священик заговорив знову: "Де сховає мудрець листок? У лісі. Ба, але що зробить він, коли нема лісу?"

"Ну, ну", спитав зворушений Флямбо, "що ж він тоді зробить?"

"Виростить ліс, щоб скрити в ньому листок", відповів похмурим голосом священик. "А це буде жахливий гріх."

"А ну-ко", гукнув нетерпеливо його приятель, бо темний ліс і темна розмова йшли йому на нерви, "розкажете мені врешті цю історію, чи ні? Який же глузд вам так її розтягати?"

"Є три фрагменти", мовив другий, "що їх я повикопував із усяких дір та закутин, і я хочу їх вам тут подати радше в логічнім, аніж часовім порядку. Отже перш усього наші джерела для створення образу ходу битви, із власних звітувань Олів'єра, хіба досить ясні. Із двома чи трьома полками він окопався був на височині, що тяглася взділ Чорної ріки, по її другому боці був більш низький, багнистий ґрунт. Знову ж за ним лагідно простилялась околиця, де стояли перші англійські застави, а їх скріплювали дальші, які стояли проте значно позаду перших. Британські сили, якщо брати їх у цілому, переважали ворога числом, проте цей один відосіблений полк стояв мабуть так далеко від головних частин армії чи не на те, щоб спокусити Олів'єра перейти ріку та вигубити відсталих. Проте зі сходом сонця Олів'єр вирішив не покидати своїх позицій, що були особливо міцні. Але ж знову з приходом наступного ранку Олів'єр дуже здивувався, побачивши, що ота відшибнена горстка англійців, аж ніяк не спомагана резервою, перебралася крізь ріку, половина мостом із-права, друга бродом трохи вище, та змасувалася на багнистій лаві нижче мосту.

"Починати такими малими силами наступ на сильні позиції Олів'єра — здавалось неймовірним, а проте Олів'єр спостеріг іще щось більш неймовірного: замість старатися продістатись на якийсь твердіший ґрунт, цей божевільний англійський

полк, що пройшов ріку в дикій шаржі і мав її тепер позаду себе, не робив нічого більше, тільки пристанув у багні мов муха в мазі. Що й казати, бразилійці вибили в ньому чимало прогалин гарматнім вогнем, на який англійці могли відповісти хіба гарячим, та щораз слабшим кріcовим вогнем. Проте їх пальба не вгавала, і короткий звіт Олів'єра кінчиться кріпким висловом подиву для містичної відваги недоумців. "Наші лінії рушили врешті вперед", пише Олів'єр, "і погнали їх вбік ріки; ми взяли в полон самого ген. Ст. Клера і деяких інших старшин. Полковник і майор полягли в битві. Не можу здержатись не сказати, що мало хіба знайдемо в історії фактів, рівних геройському спротивові цього полку; ранені старшини брали кріси в мертвих жовнірів, а сам генерал, простоволосий, боровся з нами з коня, зломаним мечем." Що ж сталося дальше з генералом, про те й Олів'єр мовчить так же, як і сотник Кійт."

"Гаразд", буркнув Флямбо, "переходіть до дальшого."

"Другий фраґмент", говорив отець Бравн, "вимагав більш часу, щоб його знайти, хоч не забере багато часу, щоб його розповісти. Отже врешті я знайшов в однім домі для старців, посеред Линколнширських болот, старого жовніра, який не тільки був ранений у бою при Чорній ріці, але ще й стояв навколішках при командирові полку, як той умирав. Був це напевно полковник Кленсі, ірляндець велетенського росту; і здається, що вбили його не так кулі, а радше пересердя. На всякий випадок, не він був винен у тому смішному рейді: наступ наказав йому був генерал. Останні напутливі слова полковника, що їх переказав мені мій інформатор, були такі: "Ось і їде там той старий осел із зломаним мечем. Волів би я, щоб зломив був радше голову!" Зауважте, що всі добачують подробицю зломаного меча, проте більше з них таких, що висловлюються про неї з великим пістизмом, а не так, як покійний полковник Кленсі. Ну, а тепер перейдемо до третього фраґменту."

Їх стежка лісом стала підійматися вгору й оповідач спинився на хвилину, відітхнути, заки підуть дальше. А там продовжував далі річево свою розповідь:

"Саме місяць-два тому помер в Англії один бразилійський державний діяч, що розсварився був із Олів'єром і тому покинув був свою батьківщину. І тут і на континенті, скрізь його добре знали, а походження був еспанського, на прізвище Еспадо. Я знав його теж, старого жовтолицого денді, з закарлюченим носом. Із різних приватних рацій мав я нагоду оглянути папери, що він їх залишив, був він католик і, звичайно, я стояв при ньому в останніх його хвилинах. Не було між тими паперами нічого такого, що могло б кинути яркіший жмут світла в темні закутки справи Ст. Клера, за виїмком хіба тих п'яти чи шости зшитків, записаних споминами якогось англійського вояка. Треба припускати, що той діярій найшли бразилійці при одному з поляглих. Та як би воно з тим не було, діярій отой переривається саме в навечір'я битви.

Представлення подій останнього дня у того бідняги безсумніву варте прочитання. Я маю цей діярій при собі, але тут надто темно, щоб щось із нього прочитати, то хіба вам те перекажу. Перша частина діярія повна насмішок із якоїсь людини, що її звали Валчером (хижаком). Виглядає, що ця особа, хто б він не був, не була з їх компанії, і не була навіть англійцем, але й не говориться про неї, як про ворога. Був це мабуть якийсь тамошній чоловік, але не комбатант, може провідник, а може й журналіст. Мав він якісь зв'язки з полковником Кленсі, та часто можна було його бачити в розмові з майором. Насправді майор займає визначне місце в діярію нашого вояка-оповідача, худий, чорноволосий, пуританець родом із північної Ірляндії, на прізвище Маррі. Повно в діярію жартів на тлі противенств між строгістю алстерця Маррі й веселою вдачею полк. Кленсі. Є й кілька дотепів про Велчура, що носив яркy одежу.

"Та всі оті дотепи нараз мов розбігаються, на звук боєвої сурми. За англійським табором, майже рівнобіжно до ріки, йде один із небагатьох головних шляхів тієї околиці. На заході шлях збігає до ріки, яку перетинає згаданий уже міст. На сході шлях простягається назад у дику місцевину, де, яких дві милі дальше, стояла найближча англійська застава. З цього боку почувся того вечора тупіт легких кінноточників, серед яких наш простий діярист із здивуванням розпізнав генерала і його булаву. Їхав генерал на білому стройовому коні, що його так часто бачили ми на малюнках і в часописах, і, будьмо певні, привітання генерала було не тільки на-вигляд церемоніяльне. Та вождь не тратив часу на параду, а зараз же зіскочив із сідла, вступив між групу старшин та почав із ними жваву, проте наскрізь довірливу розмову. Що особливо кинулось у вічі нашому друзяці-діяристові, так те, що генерал розтрясав щось особливо довго з майором; але насправді такий вибір розмовника не здавався діяристові чимось неприродним. Обидва розмовники були чей же мов створені для взаімного спочування, обидва читали свою біблію, обидва були старшинами старо-протестантської традиції. Як би там воно не було, певне, що генерал, сідаючи знову на коня, все ще вів поважну розмову з майором Маррі, а навіть, коли вже їхав помалу в напрямі ріки, все ще серіозно розмовляв із високим алстерцем, який ішов при поводах його коня. Вояки бачили обидвох, аж зникли за групою дерев там, де шлях скручує вбік ріки. Полковник вернувся назад у своє шатро, а мужва до своїх ліній; наш діярист лишився ще якихсь чотири хвилини на своїм місці і з нього побачив нагло дивний образ.

"Великий стройовик, який недавно помалу сходив був у напрямі ріки кроком, що ним маршував був на багатьох парадах, тепер летів ґальопом по тій же дорозі назад так, наче б хотів виграти перегони. Спершу виглядало, що кінь сполошився під їздцем, та вскорі наш діярист побачив, що це саме генерал, добрий без сумніву їздець, гнав коня до повного поспіху. Верхівець і їздець промчали вихром попри діяриста, а тоді генерал, стримуючи боєвого коня, звернув розпалене обличчя до нього та гукнув на полковника, як кличе на смерть труба.

"Пробую уявити собі ввесь той землетрус подій, усе нещастя, яке впало мов руштування на голови

думки тих людей, таких як отой наш діярист. ягнені наглим пробудом із сну, вони найшлись аптом у боєвих лініях, буквально падаючи в свої льони, і тут же зрозуміли, що мусять негайно и в наступ почерез річку. Генерал і майор, ска- но було, спостерегли щось біля моста й оце дві чи стане часу, вибороти життя. Майор пі- вся туди, закликаючи на поміч резерву, що за кою; та воно сумнівне, чи наспіє ще вона вчас ле вони самі мусять пройти ріку ще тієї ж са- ої ночі та заняти височини за нею. Таким замі- анням та понагленням до того романтичного нічо- го рейду — кінчиться нагло діярій."

Отець Бравн ішов тепер попереду, бо стежка ліс щораз то вужчала, стрімкішала та закручу- лась мов круті східці вгору. Голос священика унав тепер із якоїсь темряви вгорі.

"Трапилась іще одна мала, та жахливо помітна ч: коли генерал принаглював полк до лицар- кого наступу, витягнув із піхви меча до-полов- ни; а там, наче засоромившись такого мелодра- атизму, всунув його назад туди. Як бачите, зно- меч."

Просвіт роздер спліття гилляк над ними, ки- увши їм під ноги якусь примарливу сіть, і нею упали вони знов у тьмяну світлість глибокої но- . Флямбо почував правду в атмосфері біля себе, не світала йому думка. Отже, спантеличений всім, спитав:

"Гаразд, та яке тут диво з мечем? Чей же стар- ини звичайно мають мечі?"

"У модерній війні про мечі мало згадується", дповів безпристрасно другий, "але в цій пригоді айже кожний спотикається саме скрізь на отой роклятий меч."

"То й що ж тут злого?" пробурмотів Флямбо. Це ж зовсім буденний випадок: старий генерал гомив вістря в останній битві. Можна б заложи- ся, що це певно газети підняли цю подробицю, тільки їм навинулася. На всіх же отих нагроб- никах і образах бачимо його меч із надламаним кінцем. Не здається мені, щоб ви тягнули мене на таку полярну просто експедицію тільки тому, що якісь там два добрі спостерігачі бачили дійсно зломаний меч Ст. Клера."

"Ні!" гукнув, мов з пістолі вистрілив, отець Бравн, "але хто бачив його меча незломаним?"

"Що в вас на думці?" викрикнув Флямбо і пристанув у зоряному світлі. Саме вийшли вони були нагло з сірої брами лісу.

"Запитую: хто бачив його не-зломаний меч?" повторив своє питання о. Бравн. "Не автор діярія, на всякий випадок, бо ж генерал сховав меча ще на час у піхву."

Флямбо глянув понад нього в місячне сяйво, мов людина, осліплена нагло поглядом у сонце; але його приятель саме тепер уперше почав гарячитись: "Флямбо", кричав він, "я не можу того доказати, навіть по наших ловах на намогильники. Але я певний, що воно так. Дозвольте мені докинути до того всього ще один незначний факт, який щоліш заокруглить цілу справу. Якимсь дивним-дивом полковник саме перший упав жертвою кулі. Впав іще заки війська зударилися. Але вже він бачив меч Ст. Клера зломаним. Чому ж був він зломаний? Друже: він зломився був іще перед битвою!"

" Ну, то що?" пробував непевно якось жартувати Флямбо: "де ж той зломаний кінець?"

"Можу дати вам на те відповідь", промовив негайно священик. "Він у північно-східнім закутку кладовища біля протестантського собору в Белфасті."

"Справді?" спитав інший. "Ви бачили його?"

"Я не міг цього зробити", відповів отверто о. Бравн. "Тож на ньому стоїть величавий намогильник, пам'ятник геройському майорові Маррі, що поляг у славній битві над Чорною рікою."

(Кінець буде)

У. Скит

ШОСТИЙ ЗМИСЛ

У роковини смерти Ю. Павликовського

У Яцеву клуню переймом входили чільніші ґаз- і й займали місця на довгих ослонах.

— Сідайте, милі гості, хто де хоче, — тепло ві- в їх Яць Чопик, — і пробачте, що вас приймаю д немолитваною стріхою.

В клуні пахло вівсяною соломою й відгонило ухлою вогкістю. В засіках шаруділи на ледачій отерті миші. Надворі ліниво погавкував кудлатий окусь.

Переступив поріг і реєнт Семен Зіло з кри- улькою в правій руці.

— Ще нема? — спитав.

— Ні.

Семен примістився біля ґаздів, що сиділи по- уч себе, як самітні вільхи над водою, і переки- увся з ними дрібними мислями про минуле й учасне.

— Давніше ще можна було чогось дохрапатися, — журно озвався учепистий Ілько Клин, — а нині все пішло на переверти. Ого!..

— Авже ж! — потакнув Пилип Очкур. — Війна добре нас обсмикала. Вона залишила по собі самі тільки скружки й остружки.

Ґазди, поклавши ногу на ногу, залюбки перетирали на зубах і цих, що почали війну, і тих, що не вміли її якслід закінчити.

— Я кажу не на клини, — вихопився реєнт Зіло: — ми пробайдикували добру нагоду, а тепер лиха доля нас репіжить і топче, як хробаків. — Він показав рукою на землю, щоб підкреслити вагу сказаної правди.

— Якраз є так, — посміхнувся обіхідливий Яць Чопик і радів, що на його обійстю не верзуть тринди-ринди, а розважаються гідно, по-господарськи.

В душі Ілька Клина вже віддавна не було ясного сонця. Снувався в ній лише безбарвний від-

гомін сірих і нудних днів, іноді дуже гірких і чорних. Ще коли він, бувало, служив наймитом у пана Яніцького, то міг прокормити себе, троє дітей і жінку. Тоді не завжди йому везло. Раз було зле, раз добре. Зле, бо били і вчили плазувати собакою, добре — бо в хаті не бракувало ніколи ні хліба, ні до хліба. А сьогодні — що? Сьогодні нема праці, голова спорожніла, кишеня — теж... біда. Куди втечеш від неї? Тому Ілько прикипів до слова "кооперація", як прагнущий до води.

Він перший привітав приїжжого інструктора Павла Іваника хлібосільним словом та уважливо ковтав кожну його думку. Інструктор був на вигляд кощавий і щуплявий. Його сірі очі заховалися глибоко в щілинах і під час промови іскрилися в'юнкою живучістю.

— Річ у тім, — почав він своє слово, — що доба наших збройних поривань покінчилася невдачею, тепер настала пора довгої і наполегливої народної праці. У тому ніхто не сміє стояти осторонь та ждати, аж самотужки зникнуть наші злидні...

Газди споважніли, мов на присязі, і без відриву пасли очима за второпним промовцем, що раз-у-раз то знижував голос, то підвищував.

— Річ у тім, що я не приїхав сюди правити теревені, а сказати одну святу правду: нічого вам не прийде з руки, якщо ви самі не візьметеся за руки. І то всі...

Дедалі промова доповідача набирала високого тону й приводила неодного до німого зворушення.

— Ото чоловіколюбець! — шепнув реєнтові Пилип Очкур. — Ти не знайдеш у нього ані одного зайвого слівця.

— А так, правда! — тихцем відповів Семен. — Усе, що він каже, відразу приймається в серці.

З недалекого загумінку проносився холодний вітрець і славсь низько по клуні та втікав протилежними дверима надвір.

— ...Майте на прикметі, — лунав голос інструктора, — що одним махом хати не побудуєш. Треба витривалости й довшого часу. Біда всього навчить. Вона гострить розум, побуджує волю, додає відваги... Біда стає благословенням і шостим змислом для тих, що шукають порятунку...

Укладний у поведінці Павло Іваник пересипав своє слово погідними дотепами, викликуючи у слухачів голосний регіт. Кожний звук його голосу радістю осідав у їх грудях, скидав полуду з очей і підбивав на небуденний чин.

Поривчастому Ількові Клинові заверетенилось у голові від пристрасних міражів будучини. Він раптом підвівся на ноги, виструнчився й спитав:

— Бачите, добродію, отого ціпа на ощепині?

— Бачу.

— А півня на ворині — бачите?

— Гм... — посміхнувся інструктор. — Та... бачу.

— Отак і я бачу вашу велику правду, — впевнено сказав Ілько й потягнув рукою по довгих вусах. — Мені чимало дечого плететься коло рота, але я не книжник і не маю в голові того складу, що ви. Я тільки скажу коротко: ми приберемо до своїх рук усе, про що ви казали. Приберемо, бо хочемо жити.

У газдів промайнули перші блиски доброї надії. Ількова відвага допомогла їм нав'язати сердечну лучбу з повітовим проводом. Було очевидним, що по містах і селах піднялись до мирного змагання люди, які в дні збройної боротьби вели за собою сотні й куріні, співали про червону калину й козацьку славу, і вірили... безмежно вірили в перемогу справедливости. З ними разом, ногу в ногу, ставали в одну лаву батьки й діти села, бо хотіли України, великої, багатої й щасливої.

Але гарячі мрії розвіялися. Не було сили. Щоправда, всі в церкві молилися за єдність, але досі кат-ма. Тяжко й сумно Семенові, коли згадає, що його інвалідність та втрата одного сина на війні були даремні. І ось, коли треба було дати ймення щойно заснованій кооперативі, він охрестив її словом "Єдність". Усі погодилися на пропозицію Семена й справили новонародженій донечці скромні хрестини. Яцева Катерина накрила в кімнаті стіл біленьким обрусом, з'явилися коржики з медом, пшеничний хліб, ковбаса й доморобна сливовиця. Інструктора Павла Іваника посадили на почесне місце, а побіч нього сіли перші керівники "Єдности", потонувши в теплині нової дійсности — гарної, як травневий ранок, і врочистої, як схід літнього сонця.

— Буде що з того? — питав Пилип Очкур, похитуючись на триніжному дзиґлику. — Розсунеться наша вікова тіснота, га?

— Що? — муснув його очима меткий інструктор. — Буде! — сказав твердо. — Як з маленького жолуді виростає з часом величезний дуб, так з того зерна, яке ми сьогодні посіяли, зійде прекрасний плід! Буде в вашому селі розкішна Дання. І в сусідніх селах — теж. Буде на наших землях славна кооперативна держава.

— П'ю чарку кислого трунку за все найкраще... щоб лихе нас обминало, — гукнув Ілько Клин решту напою махнув попід стелю — всім на здоров'я.

— Добре кажеш, Ільку, — озвалися голоси. — Так має бути!

Святковий настрій спливав на учасників сито трапези з усіх кутків хати. Добра сливовиця й смачні коржики розв'язали основоположникам "Єдности" язики. Балакав — хто що вмів та як умів. До всього лепський Яць Чопик не міг затаїти свого вдоволення, що в його домівстві започатковано велике діло.

— Сором мене пік, — казав, — що не маємо де зійтися, щоб злапати двоє-троє слів і зробити так, як личить порядним господарям. А коршма тим часом росте, а лихва виганяє людей із рідних порогів на світову поневірку, а голод ходить по селі й косить, і косить...

До інструктора Іваника:

— Ви з міста — не все знаєте, як ми живемо, що сіємо й що нам родиться. Буває так, що на посіяному сходить підбіл або дика дженджериха, чи що. А кому охота подивитися до стайні на худібку — що вона їсть? Я вас, пане, не ґанджую, лише кажу, як воно є. Навпаки, я вам дуже красно дякую за добру науку. Хай так станеться, як ви сказали, а за решту пробачте — півень піє, як уміє.

Слово по слові і ясний день почав згасати. Півсутінки підповзли до середини кімнати, але люди, відколи обвеснувалися, раді були б сидіти отак

Ю Кисілевський

МИКОЛА ГОГОЛЬ У ДАВНІШИХ АНГЛІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Микола Гоголь знаний в англійському світі аще ніж котрийнебудь інший слов'янський письнник. Переклади його писань находив я майже кожній більшій бібліотеці, особливо в Англії. оч англійці вважають Гоголя одним із найбільих московських письменників, проте навіть у вніших "вступних словах" до його перекладів дчеркується його українське походження. В одму із таких вступів так і згадується, що мрією голя було видати осібну Історію України, щоб казати, що Україна осібний край а українці це ібний нарід. Помимо цього, для англійців Голь надалі остає "російським класиком", "батьком сійської новелі". Порівнюють його з Чарлсом кенсом, Сервантесом та Молієром. Тайна Гоової популярности в англійському світі лежить великій мірі в його щирому, не з'ідливому гуорі, що дуже подібний до англійського, і якого московських письменників зовсім немає. Хто чив Чехова і Гоголя, відразу помітить ріжницю ж гуморами обидвох.

Вичислити всі переклади творів Гоголя на анійську мову, вимагало б ширшої студії. Обмеуся коротенько до важніших, давніх перекладів, якими я зустрічався, студіюючи славістику на ндонському університеті.

Уже два роки після смерти Гоголя появилася англійській мові перерібка "Мертвих Душ" п. н. омашнє Життя в Росії", видання Горста, Лон-н, 1854. Це, наскільки я міг устійнити, був перший переклад Гоголя на англійську мову.

Найстарший переклад "Тараса Бульби" зладив 1860 році Юрій Толстой. Він появився у збірці озацькі Оповідання" — Різдвяна Ніч, Тарас Бульа, Лондон, 1860. Перекладчик у своїй передмові ясніює, що "оригінальні оповідання були писані сійською мовою, переплітані, особливо в діялок рідним наріччям автора, який був малоросом." самого оповідання "Тараса Бульби" додає перекладчик ще історичні пояснення, без яких чунцеві було б важко оповідання зрозуміти. Між шим пояснює також як повстала "козацька на". Він каже, що "вскорі опісля (по монгольській азії) підкарпатська частина Руси (Толстой пише англійськім перекладі "Рашія"), з. зв. Червона сь, себто Галичина і Володимир і ін. землі, пестали зовсім уважатися частю Руси. Багнисті лі на схід від Польщі, Білорусь, перетворилися в осібний край, а Литва скоро опісля злучилася з Польщею. Північна Русь, Велика Русь, ще два століття зносила татарське ярмо. В той час, полуднева або Мала Русь яку названо також Україною (себто — граничним краєм) зродила новий нарід, козаків..."

Англійська мова цього перекладу незла, хоч місцями важка, перетяжена архаїзмами, мало привичними англійському вуху. Також і пояснення не все вірні, часом і дивовижні, напр. українську кутю зробив перекладчик правдивим англійським "плам-пуддінґом" (ст. 4: "кутя це страва з вареного рижу і сливок, яку росіяни їдять на Святий Вечір..."), а славний український борщ переробив на таку моду, що українська хазяйка заломила б руки побачивши, чи понюхавши його ("борщ — це зупа з м'яса і ковбаси, з тоненько покраяними і вимоченими в оцті буряками і капустою," ст. 5). У перекладі козацького сотника чомусь-то з-римська називає "центуріоном".

У 1887 році появився новий переклад "Тараса Бульби" видання Візетеллі і Сп. (Лондон). Майже рівночасно з цим популярним виданням Візетеллі появився теж американський переклад, який зладила І. Ф. Гепґуд. Видання Дж. В. Ловел і Сп., Нью-Йорк, 1888.

Дуже гарне, ілюстроване видання "Тараса Бульби" появилося в Лондоні в р. 1907 (другий наклад — в р. 1916). Переклад зладив В. С. Бескервил а видала його видавнича спілка Волтера Ската, Лондон (і Нью-Йорк). Ілюстрації до цього видання це переважно штихи Штайґеля і др. Оправа темнозелена, полотняна з золотим написом, на верху зображення страти Тараса Бульби. Вигляд книжки дуже чепурний, друк великий, на гарному папері. Але вступ до самого оповідання — нижче критики. Автор цього вступу зовсім не визнається на східньо-европейській історії, українських козаків мішає з донськими а навіть астраханськими... Він пише "(українські козаки) слов'янського походження, але їх мова схожа більше на російську чим на якусь іншу, хоч є в ній богато польських слів..." Треба пам'ятати, що в той час, коли Бескервил ладив переклад "Тараса Бульби", саме велася посилена акція затерти слід по українцях, то й не дивниця, що перекладчик мав труднощі з історичними матеріялами. "У "Тарасі Бульбі" "дав нам Гоголь козацький епос", каже Бескервил, порівнюючи твір до найкращих світових творів. Написав його Гоголь тому так по мистецьки, "бо Гоголь сам був малоросом і любив свої степи, так як козаки любили той зелений океан, повний поезії та чару. Тому оповідає він про них і про їх життя словами, які чарують однаково і англосаксонця і слов'янина, промовляють до всіх, хто тільки любить лицарські діла і цінить вірного друга."

Найкращий щодо зрозуміння духа оповідання і мови переклад "Тараса Бульби" зладило видавництво "Еверімен'с Лайбрері" (себто "Бібліотека для всіх"), це переклад Д. Дж. Гогарта в 1918 р. Вступне слово, яке має 17 сторінок, написав Джан

("ШОСТИЙ ЗМИСЛ")

білого дня. Вони, підкуливши ноги, стулилися стільчиках і водили зором по столі, де на аршах білого паперу шелестіло перо й швидко осувалась рука всміхненого повітового органіора.

— — — — — — — — —

В середу рано Яць Чопик перекинув через плекропив'яний мішок і подався до міста за пером крамом для "Єдности". По дорозі весело постував: йому ввижалась майбутня держава в ожаві — славна й багата кооперативна держава.

Курнос. Цей вступ (написаний до першого видання в 1918 році подає вже далеко краще зладжену історичну сторінку, згадуючи що сам Гоголь, який походив із українського козацького роду, мріяв про написання Історії України, в якій хотів доказати, що Україна і Московщина це два осібні поняття, а українці і москалі це два осібні народи. Другий наклад цього популярного видання появився в 1930 році і був дуже скоро вичерпаний.

Ще більшою популярністю від "Тараса Бульби" тішиться в англійському світі Гоголів "Ревізор із Петербурга". Цікаве, що перший переклад "Ревізора" на англійську мову появився не в Англії але в... Індіях, у Калкатті, в 1890 р. Зладив його британський адміністративний урядовець Т. Гарт-Дейвис із Бомбею. У своїй коротенькій передмові пише він, що до перекладу "Ревізора" спонукало його те глибоке враження, яке зробила на нього ця Гоголівська комедія, коли він її вперше побачив на сцені петербурзького театру в 1886 році. Гарт-Дейвис відразу взявся до перекладу її на англійську мову, але треба було чотири роки заки переклад появився друком. Перекладчик захоплений Гоголем, порівнює його до Дикенса, Рабле, Мольєра, а "Ревізора" вважає за один із безсмертних творів красного письменства.

Після цього першого англійського перекладу "Ревізора", що побачив світ в Індіях, появився цілий ряд інших перекладів на обох півкулях землі, в Європі й Америці. Отже видавн. сп. Волтера Ската (Лондон, Нью-Йорк) видала в 1892 р. "Ревізора" в перекл. Сайкса. Фірма Чатто енд Віндас (Лондон) видала шість томів творів М. Гоголя, в тому осібним томом "Ревізора", у перекладі Констанції Гарнет. Драматичне товариство Єйлського Університету видало "Ревізора" в 1910 р. Цей переклад зладив С. Мандел, вступ написав В. Л. Фелпс. У 1933 р. появився знову новий переклад "Ревізора", зладили його Джан Лоренс Сімур і Джордж Рафал Ноїс (Лондон і Нью-Йорк). Деякі переклади гоголівських творів діждалися кількох накладів, ось нпр. "Мертві Душі" переклад Гоґарта, видання Еврімен'с Лайбрері, чотири наклади в 1915, 1917, 1927 і 1931 рр.

Не вичислюю найновіших перекладів Гоголя, бо це виходить поза рямці мого нарису. Але годі не зауважити, що Гоголя англійці читають більше як українці.

Обговорюючи вчасні переклади творів Гоголя на англійську мову, годиться згадати теж один цікавий переклад на валійську мову "Вія" з 1921 р., Ґ. Т. Дейвиса.

Кромі валійського перекладу стрічав я теж переклад "Тараса Бульби" на мову данську, видання 188, італійську (Міляно) 1887, еспанську 1880, і і.

Осібно подаю список перекладів Гоголівських творів на англійську мову, які я переглядав, працюючи в Британському Музеї в Лондоні і яких коротенькі рецензії подав я в цьому огляді.

LIST OF ENGLISH TRANSLATIONS OF N. HOHOL'S (GOGOL'S) WORKS PUBLISHED 1860 AND 1933

ST. JOHN'S EVE, AND OTHER STORIES. (Nicolai Vasil'evich GOGOL) Translated from Russian by I. F. Hapgood, T. Y. Crowell & Co.: New York, 1886, 8°, pp. 383.

TARAS BULBA: also ST. JOHN'S EVE, AND OTHER STORIES (N. V. GOGOL) Vizetelly's Russian Novels, London, 1887, 8°, pp. 308. Vizetelly & Co.

THE WORKS OF N. GOGOL. Translated by Constance Garnett. Chatto & Windus, London, 1922 (second edition — 1926).

THE MANTLE AND OTHER STORIES (Miscellaneous Collections). Translated by Claud Field, and with introduction on Gogol by Prosper Merimee. T. Werner Laurie: London (1915), 8°, pp. 249.

TARAS BULBA, AND OTHER TALES With an introduction by John Cournos. Everymen's Library, London, 1906 (second edition 1917 — pp. XVII — 311).

TCHITCHIKOFF'S JOURNEYS, or DEAD SOULS. Translated from the Russian by Isabel F. Hapgood, 2 vols. T. Y. Crowell & Co: New York, 1886.

DEAD SOULS. With introduction by Stephen Graham (Third Impression). T. F. Unwin: London, 1915, 8° pp. 372.

DEAD SOULS. Translated by D. J. Hogarth. Introduction by John Cournos. Everymen's Library, London 1915, pp. XII — 324.

COSSACK TALES. The Night of Christmas Eve Tarass Boolba. Translated from the original by G. Tolstoy. London, 1860, 8°, pp. XV — 245.

THE INSPECTOR. A Comedy. Translated by T. Hart Davies. Thacker, Spink & Co., Calcutta, 1890, 8°, pp. 104.

THE INSPECTOR-GENERAL. A Comedy. Translated with introduction and notes, by A. A. Sykes. W. Scott Publ.: London, 1892, 8°, pp. XIX — 185.

MEDITATIONS ON THE DIVINE LITURGY. A mystical interpretation of the Rite of the Holy Eucharist as celebrated in the Eastern Orthodox Churches. Translated by L. Alexieieff. A. R. Mowbray & Co.: London 1913, pp. XI — 101.

REVISOR. A Comedy in five acts. Translated by John Lawrence Seymour and George Rafall Noyes. Masterpieces of Russian Drama. London and New York 1933.

THE INSPECTOR-GENERAL. A satire farce in three acts. Acting version by John Anderson. Samuel French New York, 1931, 8°, pp. XII — 115.

THE INSPECTOR-GENERAL (or "Revizor"). A Russian Comedy. Translated . . with introduction and notes by A. A. Sykes. W. Scott Publ.: The Scott Library London, 1892, 8°; 1893, 8°, pp. XIX — 185.

TARAS BULBA. Translated by I. F. Hapgood. J. W. Lowell Co.: New York, 1888, 12°, pp. 295.

TARAS BULBA. Translated by B. C. Baskervill with numerous illustrations. Walter Scott Publishing Co., London na dFelling-on-Tyne (and New York), 190 8°, pp. XII — 295.

THE DIARY OF A MADMAN. Translated by Prince Mirsky. Illustrated with aquatints by A. Alexieff. (With a portfolio of plates). Crossett Press: London, 1929, pp. 81.

Welsh Translation

BRENIN YR ELLYLION — Wedi ei droi o'r Rwsieg i'r Gymraeg gan G. A. T.; Davies a H. Lewis. Cwm Cyhoeddi Addysgol: Caerdydd, 1921, pp. X — 52.

Danish Translation

TARAS BULBA. Oversat af L. Kragballe, Kjobenhavn, 1886, 8°, pp. V — 200.

ванна Чорнобривець

РЕМІНІСЦЕНЦІЇ

Прозорими шовковинками гойдається піняве па-утиння і мерехтить, розпливаючись у синьому овкові неба. Пасма сонячних променів, як бен-альські вогні, лише засліплюють — не гріють. игинаючись у долині, асфальтовою стежкою по-ігла моя дорога поміж посадкою молодих бе-естків.

Війне ненароком вітрець, і з кожним разом усе міливіше роздягає рясне галуззя від лапастого олота збляклого листя. І закрутиться легенько, понесеться такий листочок по полю, до річки ін, перепливе на другий берег і опиниться в Ав-грії.

Задумано спиняюсь серед шляху, який приму-ена цілий місяць міряти двічі на день туди і вічі назад. Живу в глухому прикордонному ба-арському селі, на віддалі одного кілометра від ризначеного мені для лікування термальбаду.

Вже здалека бачу, як три просторі басейни па-ують, немов чародійні кип'ячі казани. Здається, ам сотнями варяться залежані протухлі яєчка, бо оч я ще і на достатній відстані, а вже забиває ух гострим сопухом сірки.

Це — курорт. Божий незрівнянний дар приро-и для хворих людських кісток і м'язів.

Наближаюсь, проходячи повз вузькі й довгі ани картоплі. Рівною смужкою вивертає трактор оріння зісохлого бадилля. Німецька селянська ро-ина поспішно працює, наповнюючи кошики. По-м зносить усе в бурти, щоб, укривши соломою землею, тут же і залишити на полі для довгої имівлі.

У довгій вогкій борозні стоїть хлопчик, зав'я-аний хусткою, з пирогом у руці. Біля нього пес иляє хвостом і, присідаючи, скавулить, жалібно ипрошує і собі шматочка їжі.

І ось, як на екрані, блискавично все міняється перед моїми очима рідні поля...

Там теж вибирають картоплі. Тільки, напевно, е трактором, не механізовано, а до мозолів ко-ають лопатами. І там такі ж самі селяни: такі ж апочені й запорошені, жінки, як і тут, із підти-аними спідницями...

І теж у борозні бачу малесенького замурзаного лопчика в хустці, зі шматком хліба в посинілих адубілих ручках, а поруч лащиться кудлате цу-еня...

Побачивши наближення сторонньої людини, со-ака летить з усіх чотирьох із лютим гавканням гарчанням, не пускаючи ступити до вивернутого ану.

Мені стає прикро й соромно, що я оце тепер е допомогаю людям у їхній тяжкій праці. Підні-аються докори сумління.

— Так, я — курортниця. Лікую ішіяс і ревму.

А серце стискається від болю, коли згадаю свої країнські села. Скільки ж там жінок споконвіку алілося на ломоти, на поперек.

— Крутять рученьки, крутять ніженьки, болить олова!

— А крижі допікають, наче рублем перепрані...

Неодна з тих бідолах із відчаєм мріяла про таку воду, що є десь далеко, предалеко, як у казці: "За горами, за морями, у тридев'ятому царстві, у тридесятому государстві..." Нераз повторювали немічні, старі й молоді: "От би живої водички напитись, у цілющому джерельці скупатись! Наче на світ народився б!!..."

Широко розплющую очі. Я вже минула картоплю. Мене злегка вітають малинові кульки конюшини, мимоволі теж напрошуючись на чергу дорогих спогадів. Ще де-не-де господарюють у них запопадливі оси, дбайливо допиваючи рештки крапель пахучого меду. Напружено нахиляюсь, щоб забачити стеблинку з чотирма листочками. Відомо, що конюшина має лише три. Та я хочу натрапити на виняток, талісман, і при тому загадую сповнення свого пекучого бажання: "Чи доведеться колись вернутися домів?!"...

...Але щастя в конюшині і на цей раз не знаходжу... Прижмурюю з відчаєм зір і жадібно поглинаю гострий далекий обрій. Хочу перемогти його, сягнути за риску можливого туди, куди завжди рветься наболіле серце...

А величезна чарівна, але чужа рівнина зеленим колом огортає мене з усіх боків. Чисте свіже повітря надає моїм грудям такої легкости і пружности, що мені хочеться замахати руками, як крилами, відірватись від землі і летіти, летіти без упину на схід! Але... оглядаюсь кругом — і я немов в загипнотизованому замкненому фокусі. По той бік за руки взялися і тиснуть своїм масивом сріблясті Альпи, далі густа стіна шпилькового та букового лісу, і тут яскраві контури недалеких сіл, із шпичастими голками німецьких каплиць і церков...

...Чорною жалобою простяглись по обидва боки моєї стежки хвилясті полотнища довгих поораних нив. Земля масна і родюча, подібна до української.

Зелені плеса цукрових буряків і брукви з рельєфно опуклими назверх жовтавими качанами, підкреслюють свою повну достиглість. На обніжках кволо похитуються сині, білі й червоні цяточки останніх прив'ялих уже польових цвітів.

Дикий горох ще де-не-де вабить око своїм запізнілим цвітом. Різнокольорові пелюстки його, як метелики, впнулись у зелені хащі стрюччя.

Ця барвиста влоговина подібна до правильно виточеної декоративної миски, яка тепер починає вщерть наповнюватись густим урочистим дзвоном сусідського манастиря. А тимчасом вужем слизнув останній промінь у провалля гір. Я вже вертаюсь до села. Довгі тіні подвоюють будови і перетинають спустілі вулички. Вікна церкви у тьмяному світлі. З напів відчинених дверей глухою луною долітають окремі слова священика. Заходжу. В середині повно і душно. Відразу зворушує спільний задушевний спів молитов. Немов до неба підносять душу врочисті баси тягучого органу. Синенькі кільчики ладану ледь кружляють під банею.

Тхне нафталіною від старомодніх святкових убрань. Поміж рядами сидячих де-не-де колива-

ється пір'ячко допотопних жіночих капелюшків. Чоловічі голови дбайливо прилизані. Засмаглі від сонця обличчя й шиї вилискують старовинним пергаментом. Дужі плечі й чотирокутні широкі спини важкими колодами зімнулись у масив. Порепані і згрублі від селянської праці руки тримають молитовники і час-від-часу незграбно хрестяться.

Спиняюсь у притворі. Саме почалось казання.

— ...Було це дуже і дуже давно. На цім самім місці, де ми з вами молимось, шугали лише люті розбійники, хижі звірі і дули перехресні вітри...

Одного разу, змучений далекою подоріжжю, спинився отут на відпочинок мадярський єпископ. Усю ніч, коли втомлена його обслуга спала, він гаряче до ранку молився в шатрі... І Бог зглянувся, нічого не сталося. В подяку за ласку Божу люди вкопали на місці свого відпочинку Святе Розп'яття. Пізніше збудовано каплицю, а потім заложено і нашу церковцю. Але ж стара вона, стара і маленька. Скоро забракне місця для всіх. Все залежить від вас. Чи не час же подумати про нову?!

— Треба, отче, треба!! — не вагаючись бадьоро притакнули парафіяни.

— І подібно, як із молодого зеленого паростка виростає кріпкий дуб, так, думаю, буде зростати і ширитись наша церква, глибоко пускаючи корені християнського вчення в душах нашої побожної громади. Всевишній обдаровує вас щедрими врожаями і подякою вашою за Його Милість Божу для вас буде здвигнутий новий храм!

— Чи не так?! — закінчив душпастир.

— Згода, отче, згода! — зашуміла тверда рішена громада.

Я знизала очима приявних і з болем подумала при тому про своїх священиків і українські церкви.

— Чи є там тепер таке щире обопільне довір'я?

— Чи і між ними панує тісний нерозривний контакт?!

Але поки церква є знаряддям московської політики... Поки церква чужа народові і ворожа до нього, трудно!

На чільній стіні притвору бачу дошку з симетрично виложеними збільшеними чоловічими фотами. В повних військових строях, із блискучою виправкою, вони всі нараз сумно дивляться на мене, дивляться — поляглі в останній війні, відважні німецькі герої.

Скільки ж бачила їх там, удома, отаких сірих шинель, сірих форменних мундирів і кашкетів!.. Та неможливо пригадати бодай одне обличчя...

Тепер стою і думаю, може якраз із них котрийсь, перед вимаршем до бою, заходив до напів зруйнованої обдертої церкви нашого села. І що ж він міг там побачити? Пустку... Дірявий дах, процвілі стіни... Гробова мовчанка, порушувана лише цвіриньканням зухвалих горобців... У темних кутах замість свіч і ікон, силуетами вішальників витягнулись чорні розпластані кажани...

Але він, цей вояк, жорстокий назовні, напевно шукав святого образу, щоб перед ним у гарячій молитві переслати останнє прощання своїм далеким родичам. Я теж тужу за рідними.

Виходить — ми помінялися ролями. Бо я тепер шукаю облегшення душі в німецькій церкві...

То ж тихо шепчу благальну молитву за близьких і далеких братів своїх...

Хіба ж висять і їхні портрети по наших церквах? Чи безслідно забутими поринути їм у холодну вічність?!..

Мене зіштовхують із місця. Думки перериваються. Служба скінчилась, усі виходять. Немов по артеріях, спокійними чорними згустками розсувається товпище від церкви, символічного єднаючого серця осередку, і в найдальші закутини парафії. А я, все ще в молитовному трансі, лишаюсь на сходах.

...Тихо шепочуть листочки на деревах. Вони теж, видно, не встигли скінчити молитви. Кругом церкви з великою любов'ю уряджені гробики. На деяких блимають ґнотики у скляних круглих ліхтариках. Зовсім, як наші лямпадочки...

Уже сторож замкнув двері і пішов. Тепер я лишилась одна. Тужавіють сумерки. Стою серед могил... Здавалось, мусіло б бути до краю моторошно. А я дивуюсь, що вигляд цвинтаря якось не викликає ніякого неприємного чи жахливого почуття, жадних страхітливих візій про духів, мерців, привидів.

— Але чому? — питаю себе настирливо.

— Чи це тільки зі мною так?!

— Ні!!

Ось скороченим шляхом повз дзвіницю пройшов на другу вулицю може десятилітній школярик. Молода селянка поминула мене з повним кошиком дозрілих яблук.

— Так, це західня мудрість: не відносини мертвих кудись подальше за село, чи місто, як роблять здебільшого у нас, а ховати своїх померлих близенько себе, в почесному центрі, навколо святої церкви і таким чином немов тримати з ними той же тісний зв'язок, як і при житті.

— Мовляв, ті сплять, спочивають по тяжких трудах, а ці ще виконують свою звичну кожноденну працю, яку передадуть із роду в рід.

Цей природній перехід із одної тимчасової стадії життя у вічну нікого не лякає, а стає вже з дитинства таким же звичайним закономірним явищем, як, наприклад, схід і захід сонця.

Спокійно простую до свого житла.

У вузеньких заболочених вуличках іще деякий час чути вигукуючу розмову господаря зі своєю худобою. Бряжчать баньки й дійниці, в які запашними цівками дзюрчить удоюване молоко. Невеличкі віконця кошар підсліпувато моргають у сутінках. Видно, як спокійно ремиґають корови соковиті трави, пускаючи додолу довгі ниті тягучої слини.

Зі стаєн бадьоро іржуть і форкають коні.

Потім зникає всякий рух. Все затихає. Перед замкненими стайнями парують великі купи свіжого гною. Все поринає в глибокий здоровий сон.

Невтомним сторожем на варту здіймається Волосожар.

СЕРЕД КНИЖОК І ЖУРНАЛІВ

"Українське образотворче мистецтво", вид. "Держ. Вид. Обр. Мистецтва і музичної літератури УРСР". **Рік 1956.** Передмова та зміст у мові московській та українській займають 30 стор., репродукцій 106, друковано 20.000 пр. Ціна 35 карб.

Згадане видання середнього альбомного формату, на не надто доброму крейдяному папері, перше всього не відповідає своєму заголовкові: це не альбом творів **українського** образотворчого мистецтва, лише, в ліпшому випадку, альбом репродукцій творів малярів і скульпторів пов'язаних з Україною, чи походженням, чи місцем замешкання, чи темою якогось одного чи кількох творів.

Це різниця дуже великого значення, бо і в українця і в чужинця затирає всяку межу між українським і неукраїнським, за принципом "ето всьо равно"! Приблизно понад 40% мистців, яких репродукції дістались до альбому, навіть із походження неукраїнці, а ті, з обхоплених виданням мистців, що є українцями з походження — не завжди признавалися до своєї нації! Натомість ряд безсумнівних українців — визначних малярів чи різьбарів, не лише не дістались до альбому, але про них немає і згадки! Так напр. немає О. Новаківського, М. Бойчука, О. Грищенка, М. Ярошенка, М. Жука, Г. Нарбута, П. Холодного, В. Кричевського, Ф. Кричевського, В. Крижанівського, І. Падалки, П. Ковжуна, А. Петрицького, Л. Перфецького, Л. Крамаренка, М. Анастазієвського, М. Бутовича, М. Дядинюка, О. Сластьона, О. Судомори, О. Архипенка, Б. Мухина, С. Литвиненка, А. Павлося, В. Масютина, Ф. Ємеця, Г. Крука і багатьох інших. Коли ж давати репродукції малярів неукраїнців, але пов'язаних з Україною, то слід було подати хоч щось із творів В. Галімського, який не лише жив і вмер на українській землі, але й намалював дуже багато українських краєвидів, зокрема слід згадати виданий у 1912 р. українським В-вом "День" альбом краєвидів Києва, що в ньому були головно репродукції малюнків Галімського.

Отже, коли до цього альбому включено понад 40% мистців неукраїнців, а натомість свідомо і доцільно виключено понад 25 мистців українців, із яких багато мають світову славу (всіх мистців, що репродукції їх творів є в альбомі — 85) — то не відповідає його зміст заголовкові "**українське** образотворче мистецтво". Адже ж добру половину того, що мало б знайти там місце — усунуто з альбому!

Природно, що в передмові, яка має дати характеристику українського образотворчого мистецтва (а спиняється головно на малярстві, яке з московська зветься "живописом") майже нічого нема власне про українське мистецтво, лише безупинно вбивається в голову московська теза: "звичайно "пуп землі" в Тамбові, святі — всі "русскімі" були..."

Читаємо в цій передмові, що "Київська Русь" це був спільний твір так би мовити "трьох русскіх народностей", а як далі випливає з тексту — може й одної — московської! Адже читаємо: "Протягом **багатьох** століть українське образотворче мистецтво розвивалося в найтіснішому взаємозв'язку і **під благотворним впливом передової культури російського народу"**. Далі тільки й мови, що про те, як то "передові" московські мистці "були не тільки **безпосередніми вчителями** українських мистців", але й самі "брали активну участь" в українській творчості (для того, щоб збільшити їх участь і включено репродукції їхніх творів до альбому, а репродукцій творів ряду справжніх українських мистців — не дано). Далі, на кожній сторінці передмови тільки й мови, що про "пов'язаність" усього й усіх **"з загальноросійським"** (само слово чого варте! отже український рух — це "частково-російський", бо поскільки є "загально-російський", то і є "частково-російський"!) революційним рухом та про "вплив" московського мистецтва! Тут є і те, що Шевченко мав бути "однодумцем" Федотова, і про те, що московська клясична спадщина "завжди була і є для українців "живою школою" і т. д.

Не забув автор передмови згадати й про те, що "Ком. партія допомогла українському народу (???) розгромити (по-українськи — розторощити) буржуазних націоналістів та формалістів на фронті образотворчого мистецтва! За те, безумовно наслідком тої "допомоги" (здійснюваної за допомогою НКВД) появилися "монументальні полотна лавреата Сталінської премії Хмеленка — "За великий російський народ", "Тріумф перемігшої Батьківщини", "Навіки з Москвою і російським народом" (стор. 11).

Оскільки звернемося до доборy творів, із яких подано репродукції, то мусимо зазначити, що на 106 репродукцій — яскраво пропагандовий большевицький характер мають 26, а 10 — це репродукції творів не-українців на теми, що не мають нічого спільного з українською землею, культурою чи побутом.

Велика частина репродукцій є колірова, але завдяки редукції кольорів і недокладності доборy красок, палітра всіх мистців стала не лише вбогою, а й недосконалою.

Шевченко заступлений лише "автопортретом", який не віддає оригіналу та ще гіршою репродукцією олійного малюнка "Селянська родина"! У відділі графіки є офорт "Дари в Чигирині" і сепія "Казахські діти".

Цікаво чим керуються деякі старі канадійські українські книгарні, коли в своїх каталогах так захвалюють цей альбом:

"Наглядним доказом того є, що Україна постійно плекає **народнє** мистецтво, бо появилася з Києва монументальна праця з поверх сотні (!) портретами **визначних наших мужів**, видами з природи, рідних сторін, міст, сел, то-що. Наша книгарня вже продає ці альбоми з портретами з великим успіхом... Альбом... з біографією наших художників взагалі. Альбом важить чотири фунта (!) і пів".

Це оголошення, яке є блискучим свідоцтвом неосвічености автора оголошення (в альбомі — **немає цілком** творів **народнього** мистецтва, немає **жодних** біографій мистців і досі ніде в світі певно книгарні не продавали книжок "на вагу"), а також є показником і політичних тенденцій, які не мають нічого спільного з українською справою і культурою!..

Досить сказати, що в альбомі "портретів **українських** мужів" є лише один (автопортрет Шевченка) та дві репродукції досить сумнівної якости скульптурних подоб Шевченка і Франка.

Отже виникає питання, чи не зараховує та книгарня до "визначних українських мужів" Леніна і Сталіна, академіка Філатова, московського совєтського вояка, комуніста Водолаґа, або відомого своєю боротьбою проти української армії як командир "Богунського" полку (в якому українців майже не було) і 44 стрілкової дивізії московської совєтської армії — Шорса?

Є ще, вправді серед тих "наших визначних мужів" і завзятий ворог українського літературного відродження та творчости Шевченка — московський критик В. Белінський, москвин-летун Чкалов ну і московські партизани та комсомольці.

Виникає питання: чи слід байдуже дивитися на таку "торговельну реклямy", яка з одного боку в розумінні торговельному межує з не надто "чесною" діяльністю, а в розумінні політичному — служить ширенню ворожої пропаґанди?

Р. Паклен

Жюль Верн, "20.000 ЛЬЄ ПІД ВОДОЮ", переклад Т. Чарторижського та В. Пашенка, стор. 408, в оправі ціна 9 карб. 60 коп. В-во "Молодь" 1956 р. Київ.

Появу цієї славної повісти для юнацтва, яка здобула таку славу в світі, що навіть недавно фльота ЗДА назвала свій перший, озброєний модерною зброєю підводний човен "Навтилюсом", назвою взятою з повісти, — безумовно треба вітати. Добрий папір і добрі ілюстрації А. Невіля також заслуговують на похвалу. Однак, на великий жаль, не можемо обмежитися тільки похвалою! Перекладено цей твір на типову "совєтсько-українську" мову, яка виявляє надто велику тенденцію наближуватися будовою речення до московської. Не кажемо вже про технічні вислови такі напр. як "бортовий журнал", "різноводності", "щупальця", "зйомка", "гутаперча", але й такі як "ревнивий", "житель", "лінша" (моск. "лєнша", наше "лівак") і т. д.

Але не тільки те заслуговує на спеціяльну увагу. Переклад дбайливо проценґурований під оглядом антирелігійним: напр. на стор. 385 з вислову "Слава Богові в висикостях і покій на землі людям доброї волі" зникли безслідно слова: "Слава Богові в висикостях", на стор. 396 зі слів "друзі мої, надійшла пора. Стиснемо один одному руки і хай нас Бог має в своїй опіці", зникли слова: "і хай нас Бог має в своїй опіці", а замість них появилися "а там що буде то й буде!" На стор. 403 з речення "Всемогутній Боже, досить уже, досить!" — також зникла зовсім згадка про Бога.

А найцікавіше те, що хоч і чорт належить до "релігійних понять", проте в СССР чорт не підпадає ценґурним переслідуванням і не лише всюди гордо красується на сторінках цієї книжки "в однині", але й там, де як напр. на стор. 49 згадується одночасно "тисяча чортів" і там цьому кодлу забезпечена в СССР повна недоторканість!

Р. Паклен

ТОЛСТОЙ І ФРАНКО

Науковий працівник Музею — в Ясній Поляні, А. Сакалтуєв, помістив у київській "Літер. газеті" з 12 липня ц. р. довшу статтю, в якій розглядає зацікавлення Лева Толстого Іваном Франком і його вплив на творчість останнього.

Вперше зустрічаємо тут прилюдно проголошену думку в совєтській пресі, що Україна й українці мали теж вплив на "старшого брата", бо досі завжди писалося там навпаки і скрізь та всюди дошукувалися там "благотворних" впливів Московщини на все, що має і чим дихає Україна тепер і за ввесь час свого існування. Факти свідчать про те, що **українська культура мала істотне значення для духовного розвитку Л. Толстого** — пише Сакалтуєв. В свою чергу на українську культуру великий вплив справляли твори видатного письменника російської землі. Зокрема Толстой особливо вплинув на Франка в роки формування його як художника-реаліста. Це позначилося на змісті творів Франка і знайшло відображення в прийомах його психологічного аналізу".

У своїй статті автор подав чимало назв різних українських видань, які зберігаються в Ясній Поляні так, як колись зберігав їх сам Лев Толстой. Є там теж кілька його книг, що вийшли в українському перекладі (м. і. великий роман "Відродженє", що його переклав Василь Сімович, а видала "У.-Р. Видавнича Спілка" у Львові). "І що особливо цікаве для визначення взаємин Толстого і Франка, — читаємо в одному місці статті, — в яснополянській бібліотеці зберігається журнал "Життя і слово", книжка 5 і 6 за травень і червень 1897 р. В цій книжці надрукована стаття І. Франка "Духоборці і копаничарі" та уривок із його повісти "Для домашнього огнища". Далі автор зазначує, що про інтерес Толстого до творчости Франка свідчить листівка Д. П. Маковицького (друга Толстого і його домашнього лікаря) з 25 серпня 1897 р. до І. Франка, в якій він просить його вислати для Толстого статтю Франка про Міцкевича п. н. "Поет зради".

Про те, скільки правди, а скільки переборщення у твердженнях Сакалтуєва про вплив Толстого на Франка, могли б сказати наші літературознавці після прочитання його статті. Нотуючи її появу, обмежуємось тільки до повищих інформацій.

УСУСУСИ В НОВОМУ РОМАНІ ЮРІЯ СМОЛИЧА

Підсовєтський письменник Ю. Смолич, закінчив першу книгу свого роману "Мир хатам — війна палацам", якого темою є Київ після жовтневої революції 1917 року. Її пічне з серпня друкувати журнал "Вітчизна". В уривку з першого розділу, що його принесла "Літературна Газета" (Київ, 2 липня ц. р.), представлена одна ніч, яка хоч і поклала до сну мешканців Києва, проте лунала від співів. "....тільки пісня ще не спала в принишклому на ніч бурхливому місті". Вона схоплювалась з різних місць на сорока київських горбах та у десятках глибочезних ярів, з майданів, завулків і садків.

"І вже зовсім безутішно-тужно лунала пісня з-під печерських круч, з провалля між Черепановою горою та Собачою тропою, неначе співали її аж у надрах землі, в самому пеклі, навічно прокляті й повік непрощені грішники.

Ця пісня прийшла також з фронтів війни, але з тамтого, ворожого, боку фронту, з-за річки Збруч, і лилася вона тепер з-поза колючої дротяної огорожі, з вишикуваних шпалерами дерев'яних приземкуватих бараків — з табору військовополонених. Це була "Чуєш брате мій, товаришу мій" і співали її галичани з корпусу "Січових Стрільців" — українського військового формування австро-угорської армії цісаря Франца-Йосифа. Вони заповзято воювали, коли попереду був цар, а позаду — цісар, і цар люто гнобив український народ, а цісар дав святу обітницю — деус вобіскум! — після цієї війни вже русинів-українців більше не гнітити, якщо, звичайно, його цісарське військо здобуде в цій війні перемогу над царем. Але вони не схотіли воювати, коли царя скинуто і натомість настала на цьому боці Збруча нібито воля, і самохіть передалися в полон братам-українцям з цього боку, запалені мрією об'єднати, нарешті, віками роз'єднаний, знедолений і скривджений рідний народ. Та бранців посадили за колючий дріт і тримали під особливо суворою охороною в особливому концтаборі для виконання особливо важких примусових робіт...

"Тепер вони приспівували: "Чуєш кру, кру, кру, в чужині умру" і був це, справді, особливо тяжкий спів, бо співали вони в своїй рідній стороні, яка, проте, виявилась для них чужою. Це була журна пісня невимовної трагедії українського народу, тіло якого віками пошматоване кордонами кількох держав".

Це тільки малісенький уривок із більшого уривку. Подаємо його дослівно. Різні неточності (як напр. те, що автор перемішує легіон Українських Січових Стрільців із корпусом Січових Стрільців, який у той час іще не існував), треба записати на рахунок непоінформованости белетриста.

До речі — роман (якщо судити з уривка) заповідається цікаво, але буде напевно рябіти від усяких викривлень історичних подій і від кричущої тенденційности, без якої підсовєтський письменник не може обійтися.

ПЕРЕДОВИЙ ПИСЬМЕННИК ПРЯШІВСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Альманах "Дукля", що появляється неперіодично в українській мові на Пряшівщині, уважає за передового письменника пряшівських українців Михайла Шмайду. Він народився в 1920 р. в селі Красний Брід, межилабірської округи. Там він іще й тепер живе, працюючи як голова сільсько-господ. кооперативи. Досі написав він повість "Паразити" відзначену державною премією 4-го ступня) і роман "Тріщать криги" (премія 3-го ступня). Словацьке видавництво мистецької літератури видало в 1956 р. збірку його нових оповідань п. н. "В'язка ключів". Про цю книжку київ. "Літ. Газета" щойно в травні ц. р. помістила довшу рецензію. Читаємо там м. і. "Здавалось би — далекий побут, звичаї, діялект (у східній Словаччині), а коли читаєш повість М. Шмайди, його роман чи оповідання, то вражено помічаєш, що життя пряшівців багато в чому нагадує життя до- і після-революційного села денебудь на Черкащині або на Полтавщині. Одного дерева — рясна гілочка, одного моря — затока, одного народу — плем'я, одної мови — діялект і говірка. І співаночки знайомі, і прислів'я, приповідочки і примовки".

Тематично — як пише далі рецензент — значна частина оповідань збірки "В'язка ключів" присвячена тяжкому життю до краю зубожілого села в капіталістичному суспільстві. Очевидно життя українців у підсовєтській Словаччині автор сприймає так, як це там треба — з захопленням.

СІЛЬСЬКІ ГАЗЕТИ

Ще нема року, від коли в деяких областях України почали появлятися друковані газети колгоспів, радгоспів і МТ-станцій. Вони розмножились тепер до того ступня, що тепер в Україні друкують 1.100 сільських газет — багатотиражок. Зміст їх очевидно зводиться до пропаганди совєтського комунізму, до рабської праці і "добродійств" старшого брата з Московщини.

"ЧОВЕН ХИТАЄТЬСЯ"... — П'ЄСА БЕЗСЛАВНОЇ ПАМ'ЯТИ ЯРОСЛАВА ГАЛАНА ПРО УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

З-приводу вистави цієї п'єси на сцені театру ім. І. Франка в Києві, помістила "Літ. Газета" 12 липня ц. р. довгу рецензію В. Гаккебуша. Це ніби гостра сатира на "огидне націоналістичне охвістя", що діє на львівському грунті в 1930 році. Звичайно — про ніяких націоналістів там немає мови, а про якусь гоп-компанію, яка гонить за наживою, вживаючи обману, шантажу, проституції, звідництва і злодійства. В цю гоп-компанію входять: адвокат Помикевич, його конципієнт Дзюньо Шуян, посол до сойму о. Румега (мало не в кожному "творі" підсовєтсько-галицьких "письменників найдете якогось типа, що "репрезентує" українське католицьке духовенство в морально-розпеpезаному змісті!), дружина адвоката Мілена, Пипцьо і Рипцьо, виконавці "меркантильних" замислів Помикевича, і врешті одинокий позитивний персонаж, секретарка Леся, жертва інтриг "хлібодавців". Ближче про зміст п'єси чи "комедії-памфлету" (як її назвав театр), рецензент не пише. Та вистарчить довідатися, що автор розкриває в ній "політичний і моральний розклад представників української націоналістичної інтеліґенції", яких історичним неминучим є впасти стрімголов у холодну воду з хитkого човна. Бо і що ж іншого міг написати Галан! І це йде на сцені столичного театру.

"НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ТА ЕТНОГРАФІЯ"

Під таким наголовком почав появлятись новий журнал-квартальник, як орган Інституту мистецтвознавства, фолкльору й етнографії Акад. Наук УРСР і міністерства культури Української РСР. Головним редактором його є акад. М. Рильський.

"НЕ ПОЧУЄТЕ ВИ ТІЛЬКИ ГОЛОСУ БАНДУРИ"...

Часто варт прочитати і великий допис із глибокої підсовєтської провінції. Ось так Лесь Мазур, із села Попільня Житомирської области, пише до "Літ. Газети" (24 травня 1957) про бандуру. Сумний допис уже з перших слів. Він має свою вимову для політичної еміґрації, виходців з України, зокрема тепер, коли лунає заклик нашої Капелі Бандуристів із Дітройту, щоб грошевими датками дати їй змогу виїхати в широкий, вільний світ і познайомити цей світ з українською піснею й бандурою. "Пройдіться увечорі вулицями поліського, черкаського чи полтавського села, — читаємо в ньому, — прислухайтесь, як у високий дівочий спів вплітається передзвін балалайок або перебори гармоній. **Не почуєте ви тільки голосу бандури,** цього овіяного легендами національного інструмента".

Чому ж вона замовкла? — питає автор допису. Віджила себе, є вже тільки реквізитом театрів чи експонатом музеїв? Чи народ розлюбив бандуру?

Ніяк ні! Бандуру і бандуристів всюди вітають із захопленням.

Ось про одного бандуриста розповідає автор. Павленчук, колгоспник із села Маркова Волиця. Коли він спитав його, чому не вчить молодь грати на бандурі, Павленчук невесело всміхнувся.

— Бандура... — А чи знаєте скільки мені з нею було мороки? Та от хоч торік. Післали мене в Житомир на обласний огляд художньої самодіяльности. Приїжджаю додому веселий, показую дружині почесну грамоту і подарунки, а вона мені каже: "Ти зайди завтра в контору колгоспу. Там для тебе теж подарунок приготовили..."

Заходжу. Зустрічають мене смішком, тикають пальцями на стінгазету. А там карикатура: розпатланий, босий, сиджу я з бандурою в руках, а навколо мене танцюють півлітровки.

І дуже соромно мені стало, але не за себе, — бо ж усі знають, що я не п'яниця, а чесний трудівник, — не з тих невігласів, для кого пісня і бандура — пусте діло, забавка, а художня самодіяльність — марна трата часу.

А ви питаєте, чому я нікого не вчу грати... Хто ж після цього прийде до мене вчитись, щоб у колгоспний "Перець" потрапити... А де скажіть дістати бандури нашій молоді? Їх же немає в продажу ні в житомирських ні в попільнянських магазинах..."

Отож і молодь охоче грає на балалайках, гармоніях, патефонах і радіях. "Старший брат" звичайно дбає про те, щоб бандур не було в продажу і щоб бандуристів на глум по стінгазетах підіймати. Не тільки бандур не докупитесь, але й інших українських народних інструментів. Автор питає: "де можна сьогодні купити ліру чи волинку? Ніде!... Кажуть, ніби в Києві іноді бувають у продажу бандури..."

Автор допису заявляє: "Настав час Міністерству Культури УРСР і директорам фабрик музичних інструментів подбати про розширення виробництва українських народних інструментів, зокрема бандур".

Настав час... Невже ж і це зв'язане з "відлигою"?

Подав **В. Нест-вич**

СПОРТ

Редагує І. Красник

СТРІЛЯННЯ З ЛУКА

Одною з найстарших родів зброї є лук та стріла. Ще й сьогодні лук служить зброєю не тільки в багатьох примітивних народів, але навіть грав іще ролю в світовій війні, як "тиха зброя" стеж і под. Проте найбільше поширений лук у цивілізованих народів не як зброя, а як одна з популярних спортових ділянок.

Перший турнір у стрілянні з лука відбувся в Англії 1673 р. Перше т-во лучників Америки постало 1878 р. у Філядельфії й існує воно сьогодні. Обчисляють, що в самій Америці вправляє цей спорт понад 100.000 осіб. Поза Америкою лучництво доволі популярне в Англії та Швеції.

Луки для цього спорту різні в різних країнах: у Швеції й Англії сталеві, в Америці дерев'яні з пластиковою масою, у чехів із дуралюмінію. Влуча до стріляння має п'ять різнобарвних перстенів. Поціли в золотий перстень рахуємо 9 точок, червоний 7, синій 5, чорний 3 і білий 1 точка.

Маємо різні роди змагань у тому спорті, напр. т. зв. Джуніор Американ Ковнд. У цій конкуренції вживаємо 30 стрілів із 40 ярдів і 30 стрілів із 50 ярдів.

На світових першенствах уживають стріляння з віддалі 90, 70, 50 і 30 м. для чоловіків і 70, 60, 50 і 30 м. для жінок. На кожній віддалі випускається 36 стріл, себто на всі чотири віддалі 144 стріли. На останніх світових першенствах у Фінляндії 1955 р. перше місце серед жінок добула полька К. Вісьньовська, а серед жін. дружин Англія. Серед чоловіків швед Н. Андерсон, а з чол. дружин Швеція. У 1951 р. світові першенства відбудуться в Чехословаччині.

Спорт лучництва в нас у краю, був мало практикований, головно через дорогий виряд. Нині хіба можемо вже дозволити собі на те, щоб хоч по таборах пластової чи сумівської молоді мати 1 чи 2 комплети до вправ.

Спорт лучництва надається і для молодших і для старших осіб обох статей та можна його вправляти як на дворі так і в залях.

"АМАТОРСЬКА ЧАША"

Змагання в коп. м'ячі ЗДА за Нешенел Амачер Кап популярно зв. за аматорську чашу, відбуваються щороку від 1922-23 р. Щорічно дружини цілої Америки (в мин. році 124 дружин) розіграють між собою змагання, щоб вилонити першуна Сходу і Заходу ЗДА, які розіграють із собою фіналові зустрічі.

Мимо цього, що статут чаші не передбачає 2 фінальних стріч, звичайно відбувалося двоє змагань. Інакше сталося цього року, коли першуном Сходу вийшла наша дружина УАСТ Рочестер. Отже не дивно, що вся наша спортова публика огірчена рішенням УССФА, тим більше що змагання відбулися на площі противника Кютіс у Ст. Люіс.

Цьогорічний першун Сходу УАСТ Рочестер, скріплений змагунами з Канади, давав надії, що хоч раз українська дружина вийде першуном. Сталося інакше. Назначено одні змагання, а в них контузія Стецькова вже 15 хвил. першої півгри та притім брак амбіції у наших змагунів у першій половині гри і недиспозиція стрільців нападу мимо нашої гнітучої переваги в другій половині гри — зробили таке, що ми мусимо задовольнитися віцемистецтвом, програючи матч у відношенні 1:0.

У 35 роках гор за цю чашу дружини Сходу виграли її 27 разів, а Заходу 8 разів.

Як віцемистецтво в змаганнях за амат. чашу ЗДА "Тризуб" Філядельфія 1956 р. і УАСТ Рочестер 1957 р., першенство Заходу в клясі юніорів (не було фіналів) УАСТ Леви Чікаго 1952 р. і віцемистецтво Канади добуло СТ "Україна" Монтреал 1955 р. — це наші найбільші досягнення в коп. м'ячі у нових країнах переселення за останніх 10 років.

ТУРНІР КОПАНОГО М'ЯЧА СУАСТ - СХІД

Делеґатура УСЦАК-у СУАСТ-Схід відбула в днях 1-2 червня в Нью-Йорку турнір за першість у коп. м'ячі, який випав із великим організаційним успіхом. У тому заслуга Проводу Дел. на чолі з д-ром Е. Жарським, провідника турніру п. І. Щупаківського та господаря турніру УСК Нью-Йорк.

На старті з'явилися 7 дружин, які розіграли 21 змагань. Із огляду на рівність точок двох клюбів — Тризуб Філядельфія і УСК Нью-Йорк — першуна ще нема. Рішальні змагання між тими дружинами відбудуться пізніше. Дальші місця зайняли: 3. Дніпро — Балтімор, 4. Січ — Елизабет, 5. Гартфорд, 6. Чорноморська Січ — Нью-Арк, 7. Стріла — Трентон.

ПЛАСТОВІ ЛЕГКОАТЛЕТИЧНІ ЗМАГАННЯ

У Клівленді, Огайо, відбулися з кінцем червня пластові легкоатлетичні змагання юнаків і юначок, як проба сил і заправа до змагань на Пластовій Ювілейній Зустрічі в Канаді.

Участь взяло ок. тридцять змагунів і змагунок із Пластової Станиці в Клівленді й Пластової Групи в Льорейні, Огайо. Не пощастило стягнути пластунів із Детройту, Міч.

Висліди змагань:

Юначки: Біг 50 м. 1. Руденська Леся 8:2, 2. Грушкевич Мотря 8:3, 3. Мацілинська Мотря 8:4.

Стусан кулею (6 ф.): 1. Грушкевич Мотря 7.4 м., 2. Мацілинська Мотря 6.7 м., 3. Горалевська Наталка 6.2 м.

Мет диском (юн.): 1. Руденська Леся 16.4 м., 2. Мацілинська Мотря 15.1 м., 3. Грушкевич Мотря 14.2 м.

Юнаки: Біг 60 м.: 1. Бігун Андрій 7:8, 2. Бігун Ярослав 7:9, 3. Свириденко Володимир 8:0.

Стусан кулею (8 ф.): 1. Бігун Ярослав 11.7 м., 2. Зубаль Орест 11.4 м., 3. Хаванський Зенко 11.2 м.

Мет ратищем (юн.): 1. Бігун Ярослав 42.7 м., 2. Хаванський Зенко 37.6 м., 3. Свириденко Володимир 35.5 м.

Зливний дощ перешкодив відбути змагання у скоках та штафетових бігах. Осяги змагань як на 14-15 літних треба вважати задовільними. Це вислід послідовних тренінґів від травня під проводом п. Ірени Дубас та п. Т. Яцишина з УАСК "Львів". **М-ко**

КРУГЛІ (БОВЛІНҐ) У ЧІКАҐО

Одним із найбільш популярних спортів Америки є "круглі". Популярний він головно тому, що у круглі можуть грати всі без різниці віку. Гадаю, що люди, які не можуть брати активної участи в більш виснажуючих грах, як коп. м'яч, відбиванка, лещетарство тощо, а які люблять дружню змагову атмосферу, повинні обов'язково зацікавитися цим родом спорту.

Більшість людей, що грають у круглі, зорганізовані в ліґах: фабричних, церковних, клюбових тощо, — інші збираються в принагідних групах, а то й грають індивідуально.

Рік тому основано таку ліґу українців у Чікаго, в великій мірі завдяки п. Вікторові Борисові. У лізі взяли участь у першому сезоні 4 дружини, а саме: УАСТ "Леви", СУМА "Крила", 2 команди Укр. Ам. Клюбу "Тризуб" і Кит Кетс.

Після розіграння приписаних правильником 105 гор вище згадані

дружини зайняли такі місця: 1) "Леви", 2) Кит Кетс, 3) "Сума-Крила", 4) "Тризуб".

Висліди поодиноких змагунів не були переконливі в порівнянні з іншими ліґами, а то навіть і слабі, але справа не в індивідуальних вислідах. Головна річ це зацікавлення та поширення популярного серед американців спорту в нашім середовищі. Зростатимуть грачі, не лишаться позаду і висліди.

Від часу створення Ліґи зацікавлення круглями зросло до того, що вийшла потреба збільшити число дружин до 8, так що в наступному сезоні, який зачнеться 9 вересня 1957 р. "Леви" і "Сума-Крила" матимуть по 2 дружини, а Укр. Ам. Клюб 4.

У днях 19 і 26 травня відбувся перший внутрішньо-клюбовий круговий турнір УАСТ "Леви" при співучасти 17 змагунів. Три перші місця зайняли: 1) Джім Стахровський, 2) Іван Писанчин, 3) Петро Грицай.

П.

Від Редакції: З огляду на те, що з незалежних від нас причин діаграми задач чч. 5 і 6, поміщених у червневому числі "Овиду" вийшли нечітко, подаємо позиції тих задач:

Задача ч. 5. (Д-р Баєрсдорфера): Білі: Крц5, Дд8, Ва4, Вб4, Кф5, Бг5, Пішаки: д3, ф2 (8), Чорні: Крг7, Дф7, Вф3, Бд1, Бг2, Ке2, Пішаки: е5, е6, ф6, г6, (10).

Задача ч. 6 (А. Вайта): Білі: Кре1, Ве8, Вг5, Бе6, Бг3, Кд2, Пішаки: е7, г7 (8), Чорні: Крг6, Бг4, Кг8, Пішаки: д3, е2, ф6, г4, г5 (8).

Реченець надсилання розв'язок вище поданих задач продовжуємо до 30 вересня ц. р.

ШАХИ

Редаґує М. Турянський

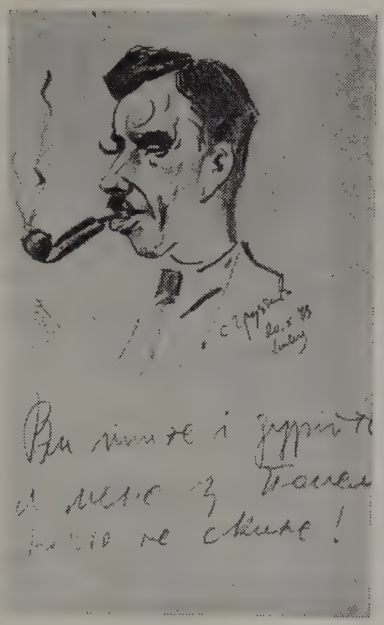

СТЕПАН ПОПЕЛЬ — НА ШЛЯХУ ДО НАЙВИЩОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ШАХОВОЇ КЛЯСИ

Знаменитий осяг нашого мистця в т. зв. "Нью-Вестерн Опен" турнірі, що відбувся в Милвокі (4-7 липня ц. р.) — 6½ точок із восьми партій (5 виграшів і 3 нічиї), тільки пів точки за Д. Бирном, що належить до п'ятки найкращих американських шахістів і Л. Евансом, б. чемпіоном ЗДА, що займає тепер друге місце в амер. екстра-клясі — каже сподіватися від С. Попеля дальших великих успіхів. Тимбільше, що в Милвокі брало участь 122 шахістів, у тому 12 сеніорів-майстрів і майстрів та 35 експертів! І ще тимбільше, що тільки чотири тижні перед турніром наш майстер перейшов дуже важку операцію і ще вповні не розпоряджав своїми фізичними силами, що й відбилося на його грі в партії з передостанньої рунди проти Бирна, яку він евент. міг був виграти.

Нашому Дорогому Майстрові, українському шаховому чемпіонові по цій стороні залізної заслони, щиро ґратулюємо з нагоди його успіху і бажаємо цілковитого виздоровлення та дальших блискучих перемог у королівській грі!

Понижче подаємо позицію з партії Попель (Білі) — Чернєцкі (Париж, 1947), що її наш майстер виграв прекрасною комбінацією.

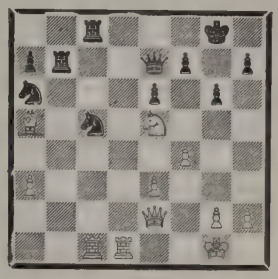

31. ДхК!!, КхД 32. ВхВ†, Кр-г7 33. К — г4! Цей "тихий" хід являється вершком комбінації Білих. 33. .... Дха3 Чорні не мають нічого ліпшого. 34. Б — ц3†, ф6 35. Бхф†, Кр — ф7 36. В — г8, Д — б4 37. Вхг7†, Кр — г8 38. В — д8!, КрхВ 39. В — г8 мат.

Славний шахіст і шаховий автор д-р С. Тартаковер у своїх коментарях до цієї партії ("Чес Ревю" за березень 1953) написав, що "пожертва Дами в комбінації Попеля заслуговує на почесне місце в альбомі шахових комбінацій того роду".

ПОПУЛЯРНА

УКРАЇНСЬКА РАДІОГОДИНА

В ЧІКАҐО

ЕУ 4-5348 — **Л. і С. САМБІРСЬКІ** — **1365 N. HOYNE**

2 рази в тижні: — П'ЯТНИЦЯ — СУБОТА — **2 рази в тижні:**

Год. 6.30 вечора. — **W. H. F. C. 1450 — F. M. 97,9**

ПОДАЄ:

Міжнародний політичний огляд і коментарі, вісті з України, новини з українського громадського життя, передачі для дітей і молоді, літературно-музичні авдиції, гуморески, спортову радіохвилину, передачі про Україну англійською мовою, виступи представників Товариств, інтерв'ю, календар імпрез, оголошення купців і промисловців та інші цікаві новини.

Книжка вчить, розраджує, виховує!

ВИ ПОВИННІ МАТИ ОСЬ ТАКІ МАТЕРІЯЛИ!

1. І. Ващенко: **Виховання волі і характеру** $1.50
2. О. Андрієвський: **Спомини** ч. I і II ст. 580 — за 3.00
3. Босий: **В. Липинський,** ідеолог монархії 2.00
4. Дорошенко: **Огнище української науки: НТШ** 1.00
5. Ващенко: **Укр. ренесанс** XX століття 1.00
6. Винниченко: **Відродження нації** 2 томи 3.00
7. Вітвицький: **Городництво** (підручник) 1.50
8. Возняк, акад.: **Початки української комедії** (300 років укр. театру!) лиш .. 2.00
9. Воропай: **Українські народні приповідки** .50
10. Галайчук: **Нація поневолена, але державна** .. .. .50
11. Голуб: **Україна в Об'єднаних Націях** .. .50
12. Голоскевич: **Український правописний словник** 4.50
13. Гомонко: **Латинська граматика** 2 томи 3.00
14. Ґ. Русова: **Свято Державности** (компл.) .50
15. Донцов: **Підстави нашої політики** 2.25

Замовлення і належність шліть до:

"HOWERLA"

41 E. 7th St., New York 3, N. Y.

П. С. Хто покличеться на це оголошення отримає гарний подарунок в книжках!

СЛУХАЙТЕ! ● СЛУХАЙТЕ!

УКРАЇНСЬКУ РАДІОПРОГРАМУ

ВАСИЛЯ ШАРВАНА

З РАДІОВИСИЛЬНІ WHLD

на хвилі 1270

щодня год. 2-га і неділя год. 5.30 попол.

Адреса:

562 Genesee, Buffalo, N. Y.

Tel.: MO 7405

Українська

Радіопередача

М. СЛИВКИ

і

М. ПАВЛИКОВИЧА

в Чікаго

Радіовисильня WOPA на хвилях 1490

Кожної суботи в год. 2-ій

2025 W. Walton St.

Chicago 22, Ill.

CHICAGO REALTY CO.

MORTAGES ● INSURANCE

2134 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

Phone: AR 6-7624 — AR 6-8488

Від років відоме зі своєї солідної й фахової обслуги перше в Чікаґо українське підприємство купівлі й продажу нерухомого майна д-ра Володимира Рижевського при 2134 Вест Чікаґо Евеню — допоможе Вам купити власний дім на найбільш корисних і догідних умовах.

КОРИСТАЙТЕ З ЙОГО ПОСЛУГ!

Власний дім — це найкраща забезпека Вашого капіталу й Вашого життя.

УКРАЇНСЬКА РАДІО-ПРОГРАМА

Барвистий театр у повітрі.

Директор: ІВАН МУЗИКА

Станція WGES — 1390 кілов.

четвер 7—8 попол.

Станція WOPA — 1490 кілов.

субота 3—4 попол.

Приймає за приступні ціни радієві оголошення й спеціяльні оповіді, що дають найкращі висліди. Телефонуйте або й відвідайте бюро

ІВАН МУЗИКА — ЧІКАҐО 22

2219 Вест Чікаґо евеню

IVAN MUZYKA

Chicago 22, Ill.

2219 West Chicago Ave.

Tel.: HUmboldt 6-1595

НОТАР — ОБСЛУГА В СПРАВАХ ІНКОМТЕКСУ

Урядує від год. 9 ранку до 8 вечора, теж у неділю.

Посилаємо пачки з поживою й подарунками до всіх країн світу.

Пишіть за нашими цінниками.

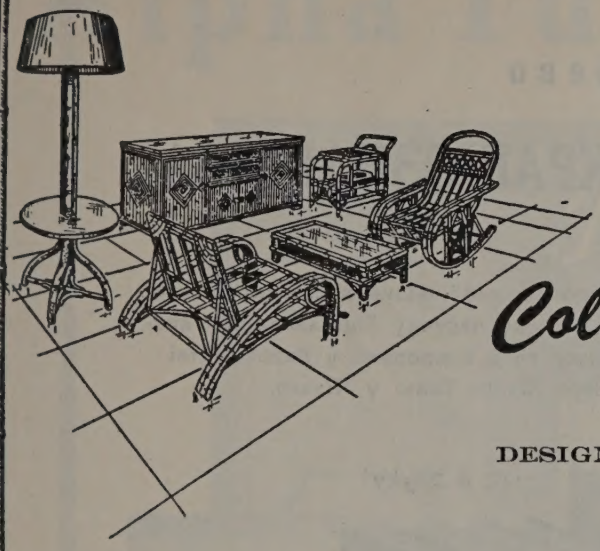

Tel.: GRamercy 7-5284

JOHN DRAGAN

Colihue So-American

Rattan Furniture Mfg. Co.

DESIGNERS AND CREATORS OF SPECIALTIES.

33 ST. MARKS PLACE
NEW YORK 3, N. Y.

НА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ
ПЕРША УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА
БАМБУСОВИХ МЕБЛІВ

— — — — виробляє — — — —
меблі до спалень, прийомних кімнат, кухонь, домашні й крамничні буфети, лежаки, лямпи, різні декоративні
— — — — — вироби. — — — — —

Фірма основана і працює від 1950 року в Аргентині.
Від 1956 року веде свій відділ у ЗДА, тепер же відкрила першу фабрику
БАМБУСОВИХ ВИРОБІВ У КАНАДІ — ТОРОНТО.
БАМБУСОВІ МЕБЛІ ПРАКТИЧНІ Й ЕСТЕТИЧНІ ВИГЛЯДОМ.

Адреса фабрики в Торонто:

COLIHUE SO-AMERICAN
RATTAN FURNITURE Mfg. CO.
686 RICHMOND ST. WEST
TORONTO 2 B, ONT., CANADA

ЗА ДВА ДОЛЯРИ

тижнево

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Наукове Товариство ім. Шевченка, здійснюючи найбільший досяг української науки в сучасному, видає тепер другу гаслову частину Енциклопедії Українознавства. Перший її том уже появився та є в продажі у Видавництві Миколи Денисюка при 2228 Вест Чікаґо Евню у Чікаґо.

Наше Видавництво переводить тепер підписку на передплату Енциклопедії, яка буде мати 5 ТОМІВ і тепер, при підписці передплати, КОШТУЄ ТІЛЬКИ 50.00 ДОЛЯРІВ, платних ПО ДВА ДОЛЯРИ тижнево; пізніше Енциклопедія буде коштувати 75.00 долярів. Отже якнайскорше зголосіть до нас передплату на Енциклопедію Українознавства.

Маємо на складі ще деяку кількість першої частини Енциклопедії Українознавства в трьох томах у ціні від $45.00 (залежно від роду оправи), яку продаємо також на догідні сплати.

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

Alpha Furniture Co.

Хатнє умеблювання найкращої марки "ПЕПЛЕРС"

купите добре, дешево і по найнижчих цінах

У НАС НА СКЛАДІ Є:

- ХОЛОДІЛЬНИКИ
- ЕЛЕКТРИЧНІ ТА ГАЗОВІ КУХНІ
- ПРАЛЬКИ
- РАДІЯ ТА ТЕЛЕВІЗОРИ
- СПАЛЬНІ ТА ЇДАЛЬНІ
- ВСЯКОГО РОДА М'ЯКІ МЕБЛІ.

735 QUEEN ST. W.

EM. 3-9637 EM. 3-9637

Toronto, Ont.

ВИДАВНИЦТВО
МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

видає

журнал "ОВИД" – КНИЖКИ українських і чужих авторів – ПЛАТІВКИ

ЧИТАЙТЕ ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ! ПОШИРЮЙТЕ !

ОВИД
OVYD HORIZON

"ОВИД" появляється щомісячно вже восьмий рік від 1949 року і втішається популярністю серед читачів у всіх країнах побуту українців на чужині —
В **"ОВИДІ"** співпрацює 150 діячів української культури з різних ділянок науки, літератури, мистецтва й громадсько-суспільного життя —
"ОВИД" це випробуваний приятель української родини на чужині, бо "Овид" своїм багатим змістом створює атмосферу здорового оптимізму.

На бажання, висилаємо показові примірники.

Адреса:

OVYD - HORIZON — 2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА видало дотепер 22 книжки українських і чужих авторів каталогової вартости $30.40.
Хто замовляє комплет 22-ох книжок платить лише $25.00.
На бажання висилаємо списки книжок.
Запрошуємо зголошуватися на постійних відборців видавництва. Наші постійні відборці одержують всі видання на догідніших умовах **по зниженій ціні з пересилкою на їх адреси.**

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА продає такі монументальні видання, що є найбільшим досягненням українців на чужині:
ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА (8 томів), ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ М. Грушевського (11 томів), ТВОРИ ІВАНА ФРАНКА (20 томів), ТВОРИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ (12 томів), КОБЗАР Т. Шевченка (4 томи) і ін.
Всі ці монументальні видання видавництво продає на догідні довгоречeнцеві сплати.

У крамниці ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА є великий вибір українських платівок і машинок до писання. Українські й американські машинки до писання є у великому виборі, найкращого виробу американської продукції, по найнижчих цінах. на догідні сплати без дораховування відсотків.

Адреса Видавництва:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2228 W. CHICAGO AVE. — CHICAGO 22, ILL.

Phone EVerglade 4-3868